

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішення Рахункової палати
від 21.06.2022 № 12-1

ВИСНОВОК
ПРО РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ВИКОНАННЯ ЗАКОНУ
ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ НА 2022 РІК
У ПЕРШОМУ КВАРТАЛІ

Київ 2022

Зміст

Зміст	2
Список скорочень	3
Загальні підсумки виконання державного бюджету.....	4
I. Оцінка основних показників економічної діяльності.....	6
II. Доходи державного бюджету	10
III. Видатки державного бюджету та кредитування	19
IV. Фінансування державного бюджету та борг	31
V. Міжбюджетні трансферти та місцеві бюджети	40
Пропозиції	46

Список скорочень

БКУ	Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456 (зі змінами)
ВВП	валовий внутрішній продукт
ВРУ	Верховна Рада України
Військові облигації	облигації внутрішньої державної позики „Військові облигації”
ДПС	Державна податкова служба України
ЄІБ	Європейський інвестиційний банк
ЄКР	єдиний казначейський рахунок
ЄС	Європейський Союз
ЗСУ	Збройні Сили України
Закон	Закон України від 02.12.2021 № 1928 „Про Державний бюджет України на 2022 рік” (зі змінами)
Казначейство	Державна казначейська служба України
КМУ, Уряд	Кабінет Міністрів України
МБРР	Міжнародний банк реконструкції та розвитку
МВС	Міністерство внутрішніх справ
МВФ	Міжнародний валютний фонд
Мінекономіки	Міністерство економіки України
Міндовкілля	Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
Мінінфраструктури	Міністерство інфраструктури України
Міноборони	Міністерство оборони України
Мінрегіон	Міністерство розвитку громад та територій України
Мінсоцполітики	Міністерство соціальної політики України
Мінфін	Міністерство фінансів України
НБУ	Національний банк України
ОВДП	облигації внутрішніх державних позик
ПДВ	податок на додану вартість
ПКУ	Податковий кодекс України
ПФУ	Пенсійний фонд України
ПДФО	податок і збір на доходи фізичних осіб
Укравтодор	Державне агентство автомобільних доріг України

Висновок про результати аналізу виконання закону про Державний бюджет України на 2022 рік у першому кварталі підготовлений Рахунковою палатою відповідно до вимог БКУ і Закону України „Про Рахункову палату” за результатами аналізу квартального звіту про виконання Державного бюджету України, місцевих бюджетів та зведеного бюджету за перший квартал 2022 року, наданого Казначейством Рахунковій палаті листом від 05.05.2022 № 13-06-1-06/5519, звітних та інформаційно-аналітичних даних Мінфіну, Мінекономіки, ДПС, Державної служби статистики України, НБУ, окремих головних розпорядників бюджетних коштів.

Загальні підсумки виконання державного бюджету

1. На початку 2022 року продовжувалося відновлення економіки України після періоду пандемії COVID-19. Широкомасштабне вторгнення Росії призвело до значного погіршення основних макроекономічних показників України. Так, реальний ВВП у першому кварталі 2022 року скоротився на 15,1 відсотка.

В умовах широкомасштабного російського вторгнення в Україну і воєнного стану внесено зміни до:

- податкового і митного законодавства, спрямовані на відновлення та стимулювання діяльності суб’єктів господарювання і спрощення адміністрування податків, що зменшують доходи державного бюджету та водночас відтермінують відшкодування ПДВ.

- до БКУ, якими надано КМУ більше можливостей для проведення видатків на національну безпеку й оборону держави.

2. Доходи загального фонду державного бюджету за таких умов більші плану на перший квартал на 28,6 млрд грн, або 11,0 відсотка. При цьому рівень виконання у звітному періоді плану на рік доходів державного бюджету на 3,4 відс. пункту вищий від середньої частки доходів у першому кварталі в обсязі за рік загалом у 2017 – 2021 роках (20,6 відсотка).

Перевиконання планового показника доходів загального фонду і високий рівень надходження доходів забезпечено в умовах воєнного стану насамперед за рахунок:

- дострокового перерахування до державного бюджету 32,5 млрд грн дивідендів від суб’єктів господарювання державного сектору економіки та державних банків і надходження 18,8 млрд грн від НБУ;

- стримування бюджетного відшкодування платникам ПДВ, сума якого в березні становила 0,8 млрд грн, тоді як у січні – 18,5 млрд грн, лютому – 12,1 млрд грн;

- надходження до державного бюджету 3,6 млрд грн грантів (дарунків) від ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, що не планувалися.

При цьому податковий борг суб'єктів господарювання перед державним бюджетом збільшився, порівняно з обсягом на початок 2022 року, на 22,5 млрд грн, або 27,1 відс., із них у березні – на 22,1 млрд гривень.

3. Видатків державного бюджету проведено в звітному періоді в сумі 383,1 млрд грн, або 23,8 відс. плану на рік. При цьому видатки загального фонду становили 356,8 млрд грн, або 26 відс. плану на рік.

У березні найбільше видатків загального фонду державного бюджету спрямовано на оборону (53,5 млрд грн, або в 4,2 раза більше, порівняно з видатками, проведеними у січні – лютому цього року разом), соціальний захист і соціальне забезпечення (50 млрд грн, що майже стільки ж (95,3 відс.), скільки проведено видатків у січні – лютому цього року разом), громадський порядок, безпеку та судову владу (25,3 млрд грн, або в 1,2 раза більше, порівняно з видатками, проведеними у січні – лютому цього року разом).

4. КМУ в березні скористався правом і прийняв рішення про скорочення видатків і обсягів кредитування на 2022 рік за бюджетними програмами головних розпорядників та їх спрямування до резервного фонду державного бюджету для подальшого використання на підвищення обороноздатності держави на загальну суму 90,8 млрд гривень.

5. Унаслідок менших від плану на звітний період обсягів видатків і надання кредитів, дефіцит державного бюджету становив 56,1 млрд грн, що на 78,1 відс. менше граничного обсягу на 2022 рік. При цьому загальний фонд виконано з дефіцитом у сумі 67,8 млрд грн, що на 74,4 відс. менше плану на січень – березень. Спеціальний фонд виконано з профіцитом.

6. Державні запозичення в першому кварталі становили 165,3 млрд грн, що на 14,4 відс. більше плану на звітний період і є третиною фінансових ресурсів державного бюджету, при цьому надходження від:

внутрішніх запозичень становили 66,2 млрд грн, або на 23,7 відс. менше плану на звітний період;

зовнішніх – 99,2 млрд грн, або на 71,4 відс. більше плану на звітний період, у частині загального фонду – на 98,9 відсотка.

Виконання плану на рік надходжень від запозичень залежатиме насамперед від подальшої підтримки міжнародних фінансових організацій і країн-партнерів.

7. Загальний обсяг державного та гарантованого державою боргу внаслідок девальвації гривні до іноземних валют, в яких номіновано борг, і перевищення надходжень від запозичень над сумою витрат на погашення боргу збільшився на 6,0 відс. до 2 трлн 832,0 млрд гривень.

I. Оцінка основних показників економічної діяльності

1.1. Відновлення економіки України після періоду пандемії COVID-19 продовжувалося на початку 2022 року до широкомасштабного вторгнення Росії, яке спричинило стрімке погіршення основних макроекономічних показників. Так, реальний ВВП у першому кварталі 2022 року скоротився на 15,1 відсотка.

При затвердженні Державного бюджету України на 2022 рік враховано Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2022 – 2024 роки, схвалений постановою КМУ від 31.05.2021 № 586 (таблиця 1).

Таблиця 1

Окремі основні прогностні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2022 рік

№ з/п	Показники	Прогноз (постанова КМУ від 31.05.2021 № 586)	Січень – березень, факт
1.	Валовий внутрішній продукт реальний, відс. до відповідного періоду попереднього року	103,8	84,9
2.	Індекс споживчих цін до грудня попереднього року, відс.	106,2	107,6
	у середньому до відповідного періоду попереднього року, відс.	107,2	111,5
3.	Сальдо торговельного балансу, визначене за методологією платіжного балансу, млн дол. США	– 8 595	– 511
4.	Експорт товарів і послуг, у відс. до відповідного періоду попереднього року	106,5	106,3
5.	Імпорт товарів і послуг, у відс. до відповідного періоду попереднього року	109,2	104,3
6.	Обмінний курс гривні (в середньому за період) за долар США	28,60*	28,54

*У розрахунках показників проекту державного бюджету на 2022 рік.

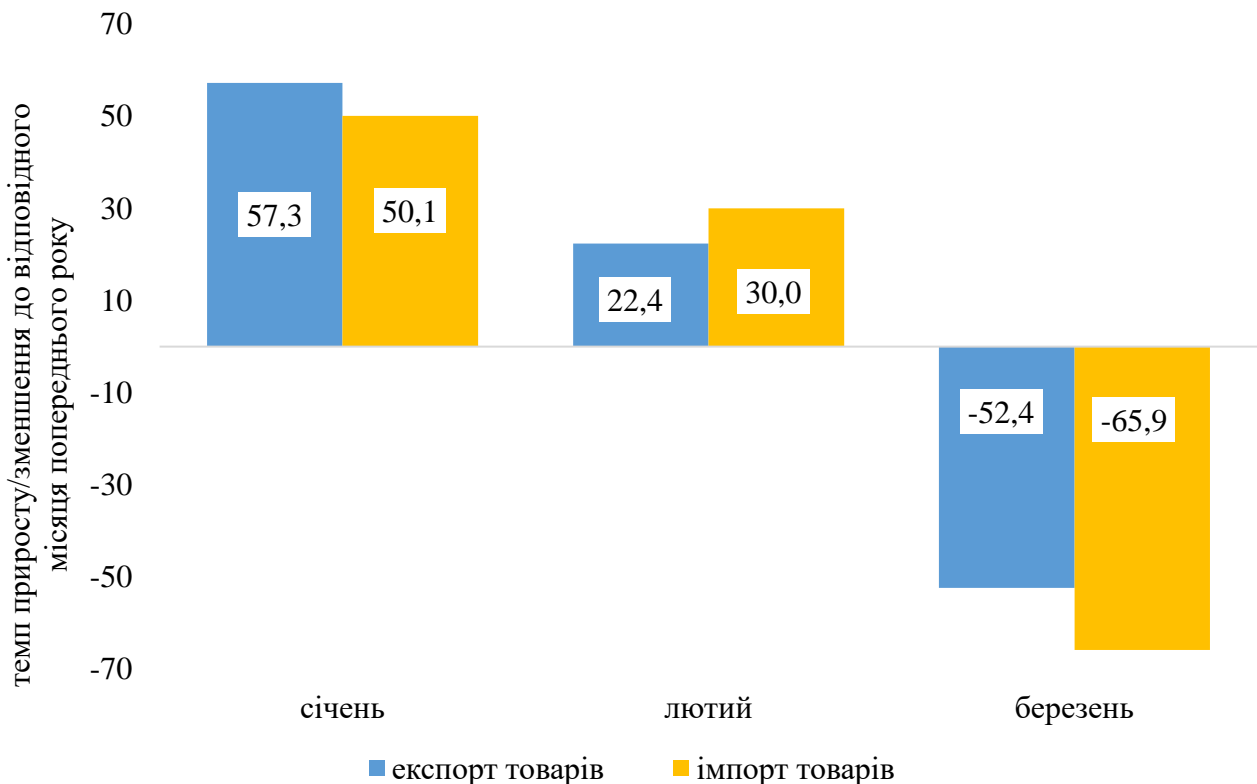
Прогнозувалося зростання в 2022 році, порівняно з попереднім роком, реального ВВП на 3,8 відсотка. У січні 2022 року реальний ВВП після скорочення у першому кварталі 2021 року на 2,2 відс. і зростання загалом за рік на 3,4 відс. збільшився, за оцінкою Рахункової палати, на 6,1 відсотка.

Унаслідок розширення як зовнішнього, так і внутрішнього попиту, у січні цього року, порівняно з відповідним періодом попереднього року, зросли обсяги виробництва продукції (робіт, послуг) у роздрібній і оптовій торгівлі – на 18,0 і 12,6 відс., транспорті (вантажооборот) – на 8,5 відс., промисловості – на 2,9 відс., будівництві – на 2,8 відсотка.

Зокрема, у промисловості збільшилися обсяги виробництва фармацевтичних продуктів і препаратів, гумових і пластмасових виробів, виробів із деревини, паперу та поліграфічної продукції, металевих виробів, харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів, продукції машинобудування, текстильних товарів, одягу, виробів зі шкіри.

1.1.1. Вартісний обсяг експорту товарів у січні – березні 2022 року, порівняно з відповідним періодом 2021 року, за попередніми даними НБУ, зріс на 3,5 відс., тоді як імпорту – знизився на 2,8 відсотка. Зменшення імпорту стало одним із чинників невиконання плану на звітний період окремих доходів державного бюджету.

Діаграма 1. Унаслідок широкомасштабного вторгнення Росії в Україну, зовнішньоторговельна діяльність у березні 2022 року знизилася

Найбільше у січні – березні цього року зросли вартісні обсяги експорту продовольчих товарів та сировини для їх виробництва – на 25,6 відс., насамперед зернових культур внаслідок рекордного врожаю торік. При цьому експорт зріс у січні – у 2,1 раза, лютому – на 38,9 відс., тоді як у березні – знизився на 54,7 відсотка. За оцінкою Всесвітньої продовольчої програми ООН, через блокаду російськими військами українських морських портів на початок травня цього року залишилися неекспортованими 4,5 млн тонн зерна.

У березні експорт товарів до країн Азії, Африки, Америки і Співдружності Незалежних Держав практично припинився, до країн ЄС – знизився на 7,4 відсотка. У результаті частка експорту до країн ЄС у загальному обсязі збільшилася майже вдвічі.

При зниженні загального вартісного обсягу імпорту товарів у січні – березні 2022 року, порівняно з відповідним періодом попереднього року, збільшилося на 49,1 відс. ввезення в країну мінеральних продуктів.

1.1.2. Споживчі ціни у березні 2022 року до грудня 2021 року зросли на 7,6 відс. при прогнозі, врахованому при затвердженні державного бюджету, на 6,2 відсотка. При цьому в березні зростання споживчих цін становило 60 відс. загального зростання за квартал. Вищі темпи зростання цін від прогнозу сприяли збільшенню окремих доходів державного бюджету.

Зростання цін на продукти харчування, бензин і дизельне пальне відбувалося в умовах:

- дії постанови КМУ від 22.04.2020 № 341 „Про заходи щодо стабілізації цін на товари, що мають істотну соціальну значущість, товари протиепідемічного призначення” (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМУ від 20.05.2020 № 392, від 18.01.2021 № 25, від 01.02.2021 № 64, від 29.03.2021 № 450, від 14.05.2021 № 474, від 30.12.2021 № 1432, від 18.03.2022 № 311), в якій запроваджено державне регулювання цін на товари;

- зниження ставки податку на додану вартість і скасування акцизу на пальне.

Вагомими чинниками зростання в першому кварталі 2022 року споживчої інфляції стали:

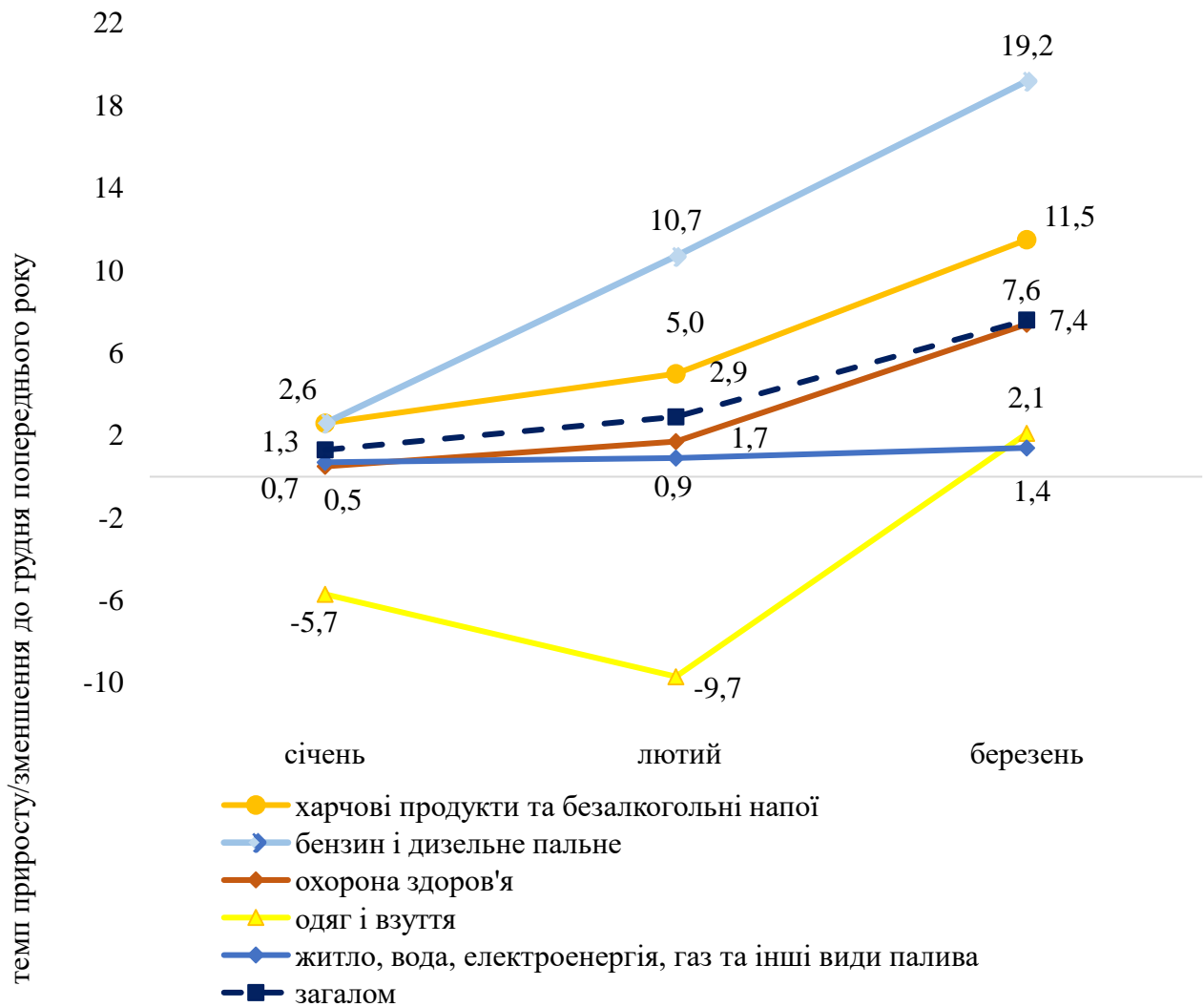
- зростання цін виробників промислової продукції в 2021 році на 62,2 відс., насамперед подорожчання енергоносіїв, зокрема вартість постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря зросла у 2,9 раза, кам'яного вугілля – у 2,5 раза, сирої нафти і природного газу – на 79,6 відс.;

- подорожчання на світових ринках нафти й інших енергоносіїв, продовольства, сировини внаслідок зростання попиту в результаті відновлення економіки найбільших країн після піку пандемії COVID-19;

- широкомасштабне вторгнення Росії в Україну, що призвело до захоплення частини територій, знищення об'єктів виробничої та транспортної інфраструктури, припинення діяльності багатьох суб'єктів господарювання, порушення ланцюгів постачання великої кількості товарів, блокування морських портів і значної частини сухопутних кордонів для експортно-імпортних операцій.

Діаграма 2. Інфляцію визначило здорожчання продуктів харчування, бензину і дизельного пального

II. Доходи державного бюджету

2.1. Доходи державного бюджету в першому кварталі 2022 року становили 329,0 млрд грн, або 24,0 відс. плану на рік (1 трлн 368,0 млрд грн), у тому числі загального фонду – 289,7 млрд грн, або 24,0 відс. плану на рік (1 трлн 209,4 млрд грн), спеціального – 39,2 млрд грн, або 24,7 відс. (158,6 млрд гривень).

Інформацію про виконання в першому кварталі плану доходів державного бюджету наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Виконання в першому кварталі плану доходів державного бюджету, млрд грн

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план на 2022 рік	виконано	відс. виконання	план на січень – березень	виконано	відс. виконання
	ВСЬОГО ДОХОДІВ	1 368	329	24,0	261	290	111,0
	<i>з них:</i>						
1.	ПДФО	150	31,8	21,2	32	31,8	98,5
2.	Податок на прибуток підприємств	158	36	22,8	42	36	86,4
3.	Рентна плата за користування надрами загальнодержавного значення	66	21	32,4	19	21	115,1
4.	Акцизний податок із вироблених в Україні підакцизних товарів	86	10	11,5	14	8	56,2
5.	Акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів	76	11	13,8	4	2	50,9
6.	ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування	180	51	28,2	38	51	132,4
7.	ПДВ із ввезених на митну територію України товарів	429	70	16,2	93	70	74,4
8.	Ввізне мито	36	6	16,8	6	5	77,3
9.	Частина чистого прибутку державних підприємств і дивіденди, нараховані на акції господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність	49	35	72,6	1	35	31,3 р. б
10.	Кошти, що перераховуються НБУ	14	19	138,3	–	19	–
11.	Власні надходження бюджетних установ	60	25	41,2	–	–	–

Рівень виконання у звітному періоді доходів державного бюджету на 3,4 відс. пункту вищий від середньої частки доходів у першому кварталі в обсязі за рік загалом у 2017 – 2021 роках (20,6 відс.) внаслідок дострокового перерахування до державного бюджету за рішеннями КМУ дивідендів від суб'єктів господарювання державного сектору економіки і коштів від НБУ.

При цьому визначені в Законі України від 02.12.2021 № 1928 „Про Державний бюджет України на 2022 рік” доходи державного бюджету в сумі 1 трлн 323,9 млрд грн збільшено згідно із Законом України від 23.02.2022 № 2099 „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2022 рік” на 26,5 млрд грн, або 2,0 відс., – до 1 трлн 350,4 млрд грн, у тому числі за рахунок ПДВ із ввезених на митну територію України товарів – на 23,4 млрд грн, надходжень в рамках програм допомоги ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ – на 3,1 млрд гривень.

2.2. План доходів загального фонду державного бюджету на перший квартал з урахуванням змін, який визначений у сумі 261,1 млрд грн, або 21,6 відс. плану на рік, перевиконано на 28,6 млрд грн, або 11,0 відс., насамперед за рахунок дострокового перерахування до державного бюджету за рішеннями КМУ дивідендів від суб'єктів господарювання державного сектору економіки і коштів від НБУ. Крім того, перевиконанню планового показника сприяло стримування в березні 2022 року бюджетного відшкодування платникам ПДВ і надходження до державного бюджету грантів (дарунків) від ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ.

Відповідно до статті 11 Закону України від 21.09.2006 № 185 „Про управління об'єктами державної власності” господарські товариства, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави, а також господарські товариства, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких належать господарським товариствам, частка держави в яких становить 100 відс., сплачують до Державного бюджету України дивіденди у строк не пізніше 1 липня року, що настає за звітним.

КМУ зобов'язав:

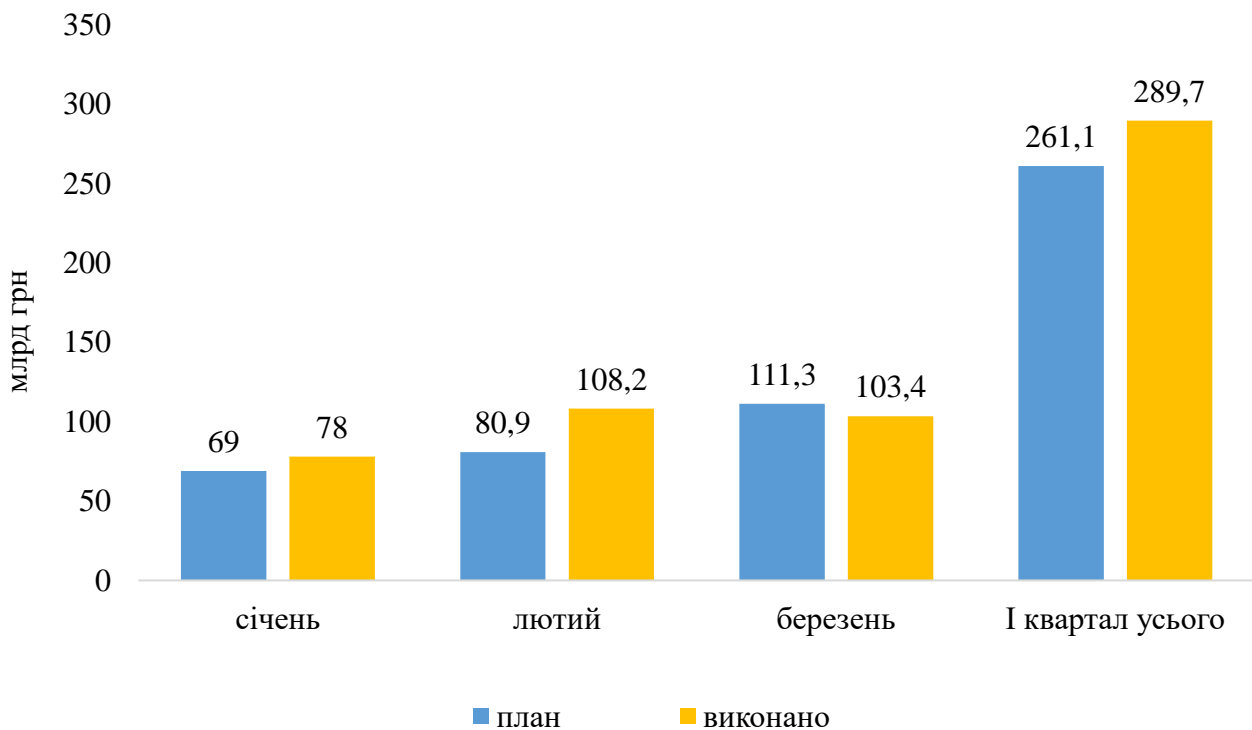
- державні банки здійснити авансове перерахування в повному обсязі до державного бюджету суми річних дивідендів, виходячи з розміру прибутку, розрахованого за попередніми показниками результатів фінансово-господарської діяльності у 2021 році (*постанова від 03.03.2022 № 183 „Деякі питання виплати дивідендів державними банками у 2022 році”*);

- окремі господарські товариства, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави, а також господарські товариства, 50 і більше відс. акцій (часток) яких належать господарським товариствам, частка держави в яких становить 100 відс., здійснити авансове перерахування в повному обсязі до державного бюджету суми річних дивідендів, розрахованої за базовим

нормативом відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2021 році, виходячи з розміру чистого прибутку, попередньо розрахованого за результатами фінансово-господарської діяльності у 2021 році (розпорядження від 25.03.2022 № 244-р „Деякі питання виплати дивідендів суб'єктами господарювання державного сектору економіки у 2022 році”).

У результаті план на перший квартал надходжень частини чистого прибутку (доходу) державних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до державного бюджету, та дивідендів (доходу), нарахованих на акції (частки) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність, перевиконано на 34,1 млрд грн, або в 31,3 раза.

Діаграма 3. Виконання плану доходів загального фонду у першому кварталі 2022 року

Загалом у першому кварталі 2022 року надходження дивідендів за результатами діяльності у 2021 році, нарахованих суб'єктами господарювання державного сектору економіки, становили 32,5 млрд грн, найбільші від:

- АТ КБ „Приватбанк” – 28,0 млрд грн;
- НАК „Нафтогаз України” – 2,3 млрд грн;
- ПрАТ „Укргідроенерго” – 1,7 млрд грн;
- АТ „Ощадбанк” – 0,3 млрд гривень.

Згідно зі статтею 15 Закону у 2022 році НБУ мав перерахувати до державного бюджету кошти на загальну суму не менш як 13,581 млрд грн відповідно до графіка, встановленого Мінфіном за погодженням з НБУ. У помісячному розписі доходів загального фонду ці надходження планувались на квітень 2022 року. У лютому 2022 року НБУ перерахував до державного бюджету 18,8 млрд гривень.

План на перший квартал ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування перевиконано на 12,4 млрд грн, або 32,4 відс., при цьому в березні платникам відшкодовано тільки 0,8 млрд грн, тоді як у січні – 18,5 млрд грн, лютому – 12,1 млрд гривень. Зменшення бюджетного відшкодування ПДВ у березні спричинено, зокрема, тим, що на період до припинення або скасування воєнного стану на території України зупинено дію пунктів 200.10-200.12 статті 200 ПКУ, в яких визначено порядок узгодження контролюючим органом заявлених платниками сум бюджетного відшкодування, крім узгодження заявленої суми бюджетного відшкодування за результатами камеральної перевірки, яка може бути проведена протягом 90 днів¹. До внесення цих змін заявлені до відшкодування суми ПДВ узгоджувались контролюючим органом за результатами камеральної або документальної перевірки, що проводились у термін до 30 або 60 днів відповідно. Як наслідок, залишки невідшкодованих сум платникам ПДВ, порівняно з обсягом на початок року, зросли на 13,6 млрд грн, або 58,6 відс., – до 36,8 млрд гривень.

У звітному періоді до державного бюджету від ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ надійшло грантів (дарунків) на суму 3,6 млрд гривень. Ці доходи на перший квартал 2022 року не планувались.

Рентна плата за користування надрами загальнодержавного значення перевищила плановий показник на 2,8 млрд грн, або 15,1 відс., найбільше – рентна плата за користування надрами для видобування залізних руд – на 1,5 млрд грн, або в 2,2 раза, і рентна плата за користування надрами для видобування природного газу – на 0,8 млрд грн, або 5,6 відсотка.

Загалом сума перевиконання плану окремих доходів загального фонду державного бюджету у звітному періоді становила 72,3 млрд грн, невиконання – 43,7 млрд гривень.

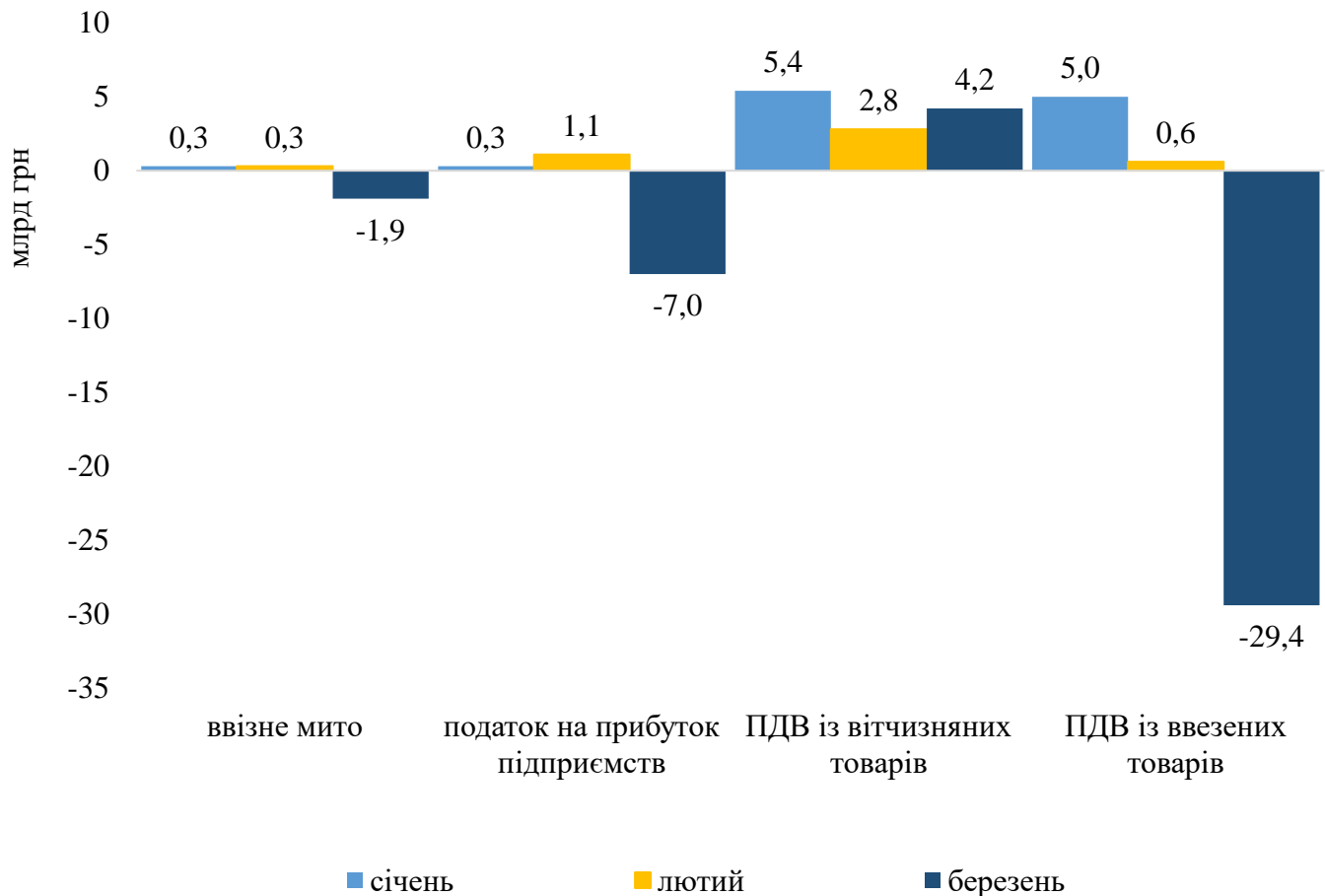
Зокрема, надходження ПДВ із ввезених на митну територію України товарів менші за плановий показник на 23,9 млрд грн, або 25,6 відс., при цьому:

---

¹ Закони України від 03.03.2022 № 2118 „Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану”, від 15.03.2022 № 2120 „Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану”.

- ставку ПДВ на пальне зменшено з 20 до 7 відс.²;
- на період дії воєнного стану КМУ дозволив відстрочення сплати митних платежів під час ввезення на митну територію України, зокрема, лікарських засобів, медичних виробів, продуктів харчування³;
- імпорт товарів у січні – березні 2022 року, порівняно з відповідним періодом попереднього року, скоротився на 2,8 відс., при прогнозованому на рік зростанні 9,2 відсотка.

Діаграма 4. Перевиконання/невиконання окремих доходів державного бюджету в січні, лютому та березні 2022 року

План надходження акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) не виконано на 6,2 млрд грн, або 43,8 відс., зокрема з тютюну та тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, – на 5,1 млрд грн, або 50,8 відсотка.

² Закон України від 15.03.2022 № 2120 „Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану”.

³ Постанова КМУ від 09.03.2022 № 236 „Деякі питання митного оформлення окремих товарів, що ввозяться на митну територію України у період дії воєнного стану”.

Податок на прибуток підприємств у першому кварталі 2022 року менше за плановий показник на 5,7 млрд грн, або 13,6 відсотка.

Акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) у першому кварталі менший за плановий показник на 1,9 млрд грн, або 49,1 відс., насамперед з тютюну та тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, – на 2,0 млрд грн, або 60,8 відсотка.

2.3. В умовах широкомасштабного російського вторгнення в Україну з метою відновлення і стимулювання діяльності суб'єктів господарювання та спрощення адміністрування податків до податкового і митного законодавства внесено зміни, що зменшують доходи державного бюджету і водночас відтермінують відшкодування ПДВ.

Відповідно до Закону України від 03.03.2022 № 2118 „Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану”, зокрема, звільнено:

- платників податків від передбаченої у ПКУ відповідальності у разі відсутності у платника можливості своєчасно виконати податковий обов'язок, у тому числі щодо дотримання термінів сплати податків і зборів, подання звітності;

- від оподаткування ввезним митом соціально значущі продукти харчування, лікарські засоби та медичні вироби, на які КМУ встановлено фіксовані ціни у розумінні Закону України від 21.06.2012 № 5007 „Про ціни і ціноутворення”.

У Законі України від 15.03.2022 № 2120 „Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану”, зокрема:

- надано право суб'єктам господарювання з обсягом доходу до 10 млрд грн на рік стати платниками єдиного податку за правилами, що діють для фізичних осіб-підприємців третьої групи. Відсоткова ставка для таких платників встановлюється у розмірі 2 відсотків доходу, податковий період – календарний місяць. За інформацією, розміщеною на вебсайті ДПС, станом на 30.03.2022 бажання перейти на таку систему оподаткування виявили 148 499 суб'єктів господарювання, з них – 29 585 юридичних осіб та 118 914 фізичних осіб – підприємців, зокрема відомі торгові мережі ТОВ „ЕПЦЕТР К”, ТОВ „ЮСК Україна”, ППТФ „АНТОШКА”, ТОВ „НОВА ЛІНІЯ 1”;

- встановлено нульову ставку акцизного податку на бензини моторні, важкі дистилляти і скраплений газ;

- зменшено ставку ПДВ на пальне з 20 до 7 відс.;

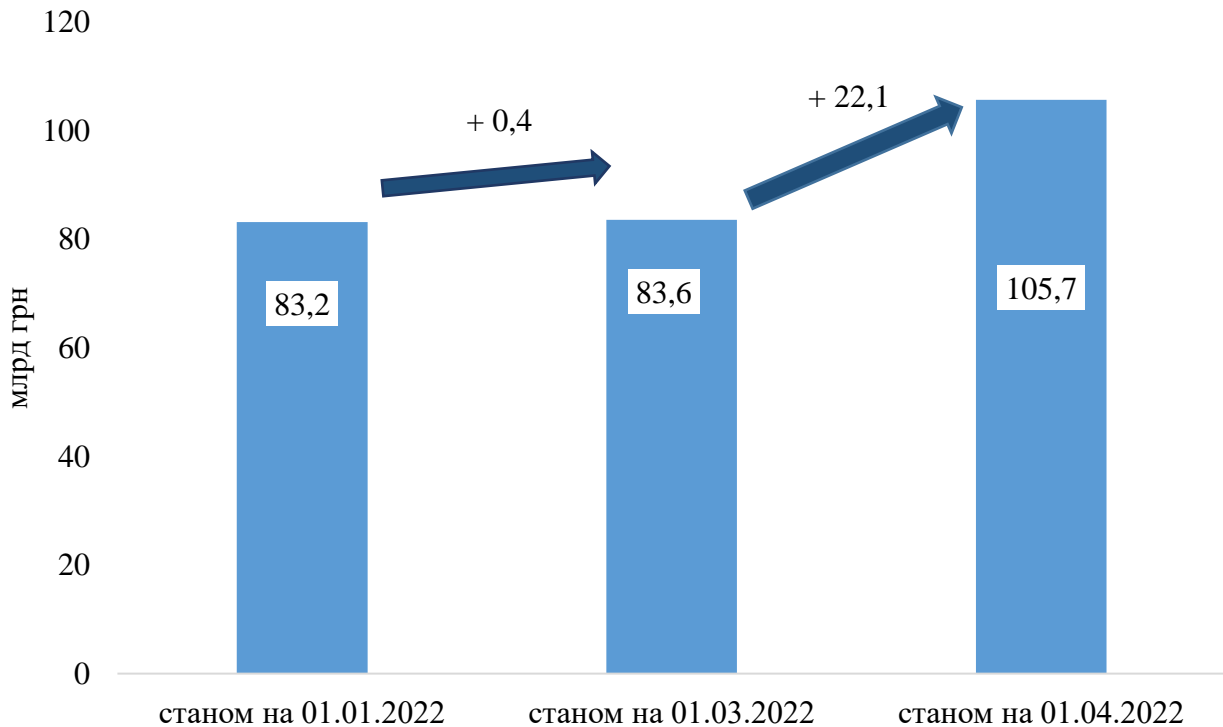
- передбачено, що тимчасово, за 2022 податковий (звітний) рік, не нараховується та не сплачується екологічний податок за об'єктами оподаткування,

розташованими на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Росії (перелік таких територій визначається КМУ).

Відповідно до Закону України від 15.03.2022 № 2139 „Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо запровадження диференційованої рентної плати за видобування газу природного” визначено, зокрема, порядок справляння рентної плати за видобування газу природного із застосуванням трьох ступенів ставок залежно від фактичних цін, які щомісяця визначаються Мінекономіки як середньоарифметичне значення митної вартості імпортованого природного газу та котирувань на нідерландському газовому хабі TTF. До внесення змін така рентна плата обчислювалася з урахуванням митної вартості імпорту.

2.4. Податковий борг суб'єктів господарювання перед державним бюджетом збільшився, порівняно з обсягом на початок 2022 року, на 22,5 млрд грн, або 27,1 відс, насамперед внаслідок широкомасштабного вторгнення Росії в Україну.

Діаграма 5. Зростання податкового боргу суб'єктів господарювання у першому кварталі 2022 року

2.5. Доходи державного бюджету у першому кварталі 2022 року, порівняно з відповідним періодом 2021 року, збільшилися на 76,8 млрд грн, або 30,4 відс., у тому числі загального фонду – на 70,0 млрд грн, або 31,9 відс., спеціального – на 6,8 млрд грн, або 20,8 відсотка.

Найбільше у першому кварталі цього року, порівняно з відповідним періодом попереднього року, зросли надходження:

- частини чистого прибутку (доходу) державних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до державного бюджету, та дивідендів (доходу), нарахованих на акції (частки) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність, – на 33,9 млрд грн, або в 26,3 раза;

- коштів, що перераховуються НБУ відповідно до Закону України „Про Національний банк України”, – на 18,8 млрд грн (у першому кварталі 2021 року такі кошти до державного бюджету не перераховувались);

- власних надходжень бюджетних установ – на 12,7 млрд грн, або в 2,1 раза, за рахунок власних надходжень бюджетних установ із інших джерел;

- ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування – на 11,8 млрд грн, або 30,6 відс., у тому числі за рахунок зменшення у звітному періоді на 6,1 млрд грн, або 16,3 відс., бюджетного відшкодування платникам ПДВ, тоді як надходження цього податку без урахування відшкодованих сум зросли на 5,7 млрд грн, або 7,5 відс., насамперед за рахунок зростання в січні – лютому середніх цін виробників промислової продукції в межах України в 1,8 раза, споживчих цін у січні – березні – на 11,5 відс.;

- рентної плати за користування надрами загальнодержавного значення – на 10,8 млрд грн, або 2,0 раза, у тому числі рентної плати для видобування природного газу – на 8,2 млрд грн, або 2,0 раза, за рахунок збільшення в 4,5 раза фактичної ціни реалізації природного газу, а також девальвації гривні до долара США на 2,1 відс.;

- податку на прибуток підприємств – на 5,4 млрд грн, або 17,6 відс.;

- грантів (дарунків), що надійшли до державного бюджету від ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, – на 3,6 млрд грн (у першому кварталі 2021 року такі кошти до державного бюджету не надходили);

- ПДФО – на 2,2 млрд грн, або 7,4 відсотка.

Водночас у першому кварталі цього року, порівняно з відповідним періодом попереднього року, насамперед у березні, зменшились надходження окремих доходів, найбільше:

- ПДВ із ввезених на митну територію України товарів – на 7,6 млрд грн, або 9,9 відс., зокрема за рахунок зниження:

- ставки ПДВ на пальне з 20 до 7 відс.;

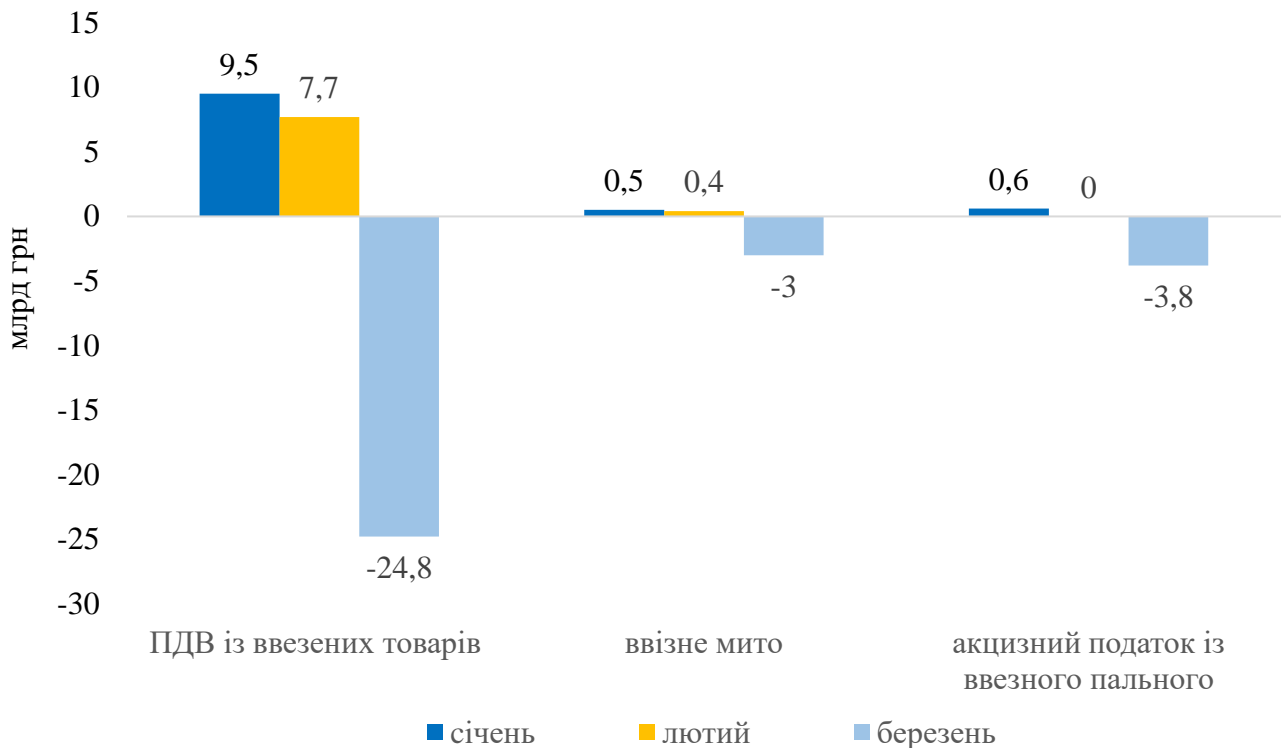
імпорту товарів у січні – березні, порівняно з відповідним періодом попереднього року, на 2,8 відс.;

- акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) – на 5,7 млрд грн, або 35,1 відс., із них на 3,2 млрд грн, або 32,6 відс., – податку з ввезеного пального, на 1,4 млрд грн, або 51,4 відс., – податку з тютюну та тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах;

- акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) – на 4,9 млрд грн, або 33,2 відс., із них податку з тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, – на 3,3 млрд грн, або 40,2 відс., податку з виробленого пального – на 0,9 млрд грн, або 32,6 відс.;

- ввізного мита – на 2,1 млрд грн, або 26,4 відс., при цьому КМУ у березні дозволив імпортерам відстрочити сплату митних платежів під час ввезення на митну територію України окремих товарів; імпорт товарів зменшився у січні – березні, порівняно з відповідним періодом попереднього року, на 2,8 відсотка.

Діаграма 6. У березні 2022 року зменшилися окремі доходи державного бюджету, порівняно з відповідним періодом 2021 року

III. Видатки державного бюджету та кредитування

3.1. У січні – березні 2022 року видатків державного бюджету проведено у сумі 383,1 млрд грн, або 23,8 відс. плану на рік. Видатки загального фонду становили 356,8 млрд грн, або 26 відс. плану на рік, спеціального – 26,3 млрд грн, або 11,0 відс. плану на рік.

Інформацію про виконання в січні – березні 2022 року плану видатків державного бюджету за функціональною класифікацією видатків і кредитування бюджету наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Виконання плану видатків державного бюджету, млрд грн

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план на 2022 рік	виконано	відс. виконання	план на січень – березень	виконано	відс. виконання
	ВСЬОГО ВИДАТКІВ	1 611	383	23,8	525	357	68,0
	<i>із них:</i>						
1.	Загальнодержавні функції	233	49	21,0	65	49	75,0
	<i>зокрема, обслуговування боргу та виплати за державними деривативами</i>	168	41	24,1	43	41	94,5
2.	Оборона	248	76	30,6	130	66	51,0
3.	Громадський порядок, безпека та судова влада	213	51	23,9	110	46	41,8
4.	Економічна діяльність	121	13	11,1	19	9	47,7
5.	Охорона навколишнього природного середовища	6	1	12,5	1	1	66,9
6.	Охорона здоров'я	194	40	20,6	46	40	89,2
7.	Духовний і фізичний розвиток	14	2	14,2	3	2	63,5
8.	Освіта	70	13	19,0	12	9	80,3
9.	Соціальний захист і соціальне забезпечення	344	103	29,8	107	103	95,7
	<i>зокрема, соціальний захист пенсіонерів</i>	201	50	25,0	50	50	100,0
10.	Кошти, що передаються до місцевих бюджетів	168	35	20,8	32	32	98,7

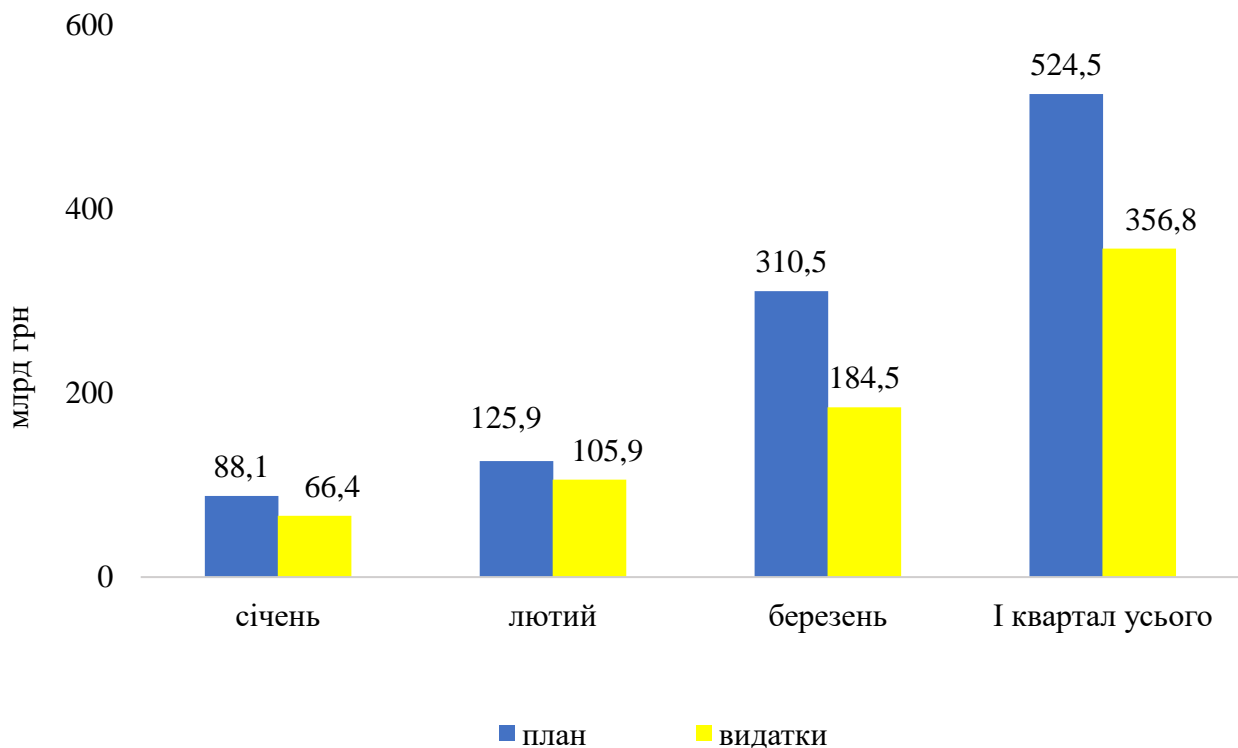
У Законі України від 02.12.2021 № 1928 „Про Державний бюджет України на 2022 рік” видатки державного бюджету затверджено у сумі 1 трлн 499,5 млрд гривень. Внесеними у січні – березні змінами до цього закону, зокрема, видатки державного бюджету збільшено на 94 млрд грн, або 6,3 відс., – до 1 трлн 593,5 млрд гривень.

Так, Законом України від 23.02.2022 № 2099 внесено зміни до Закону, згідно з якими видатки загального фонду державного бюджету збільшено на 26,4 млрд грн до 1 трлн 372,4 млрд грн для їх спрямування, зокрема, за бюджетними програмами головних розпорядників на підвищення обороноздатності та безпеки держави.

Законом України від 15.03.2022 № 2135 внесено зміни до Закону, згідно з якими видатки спеціального фонду державного бюджету збільшено на 67,6 млрд грн, до 221,1 млрд грн, для їх спрямування за бюджетною програмою Міноборони на розвиток, закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння, військової техніки, засобів і обладнання.

Захищені видатки, перелік яких визначено у статті 55 БКУ, становили 89,2 відс. видатків загального фонду.

Діаграма 7. Виконання плану видатків загального фонду у першому кварталі 2022 року

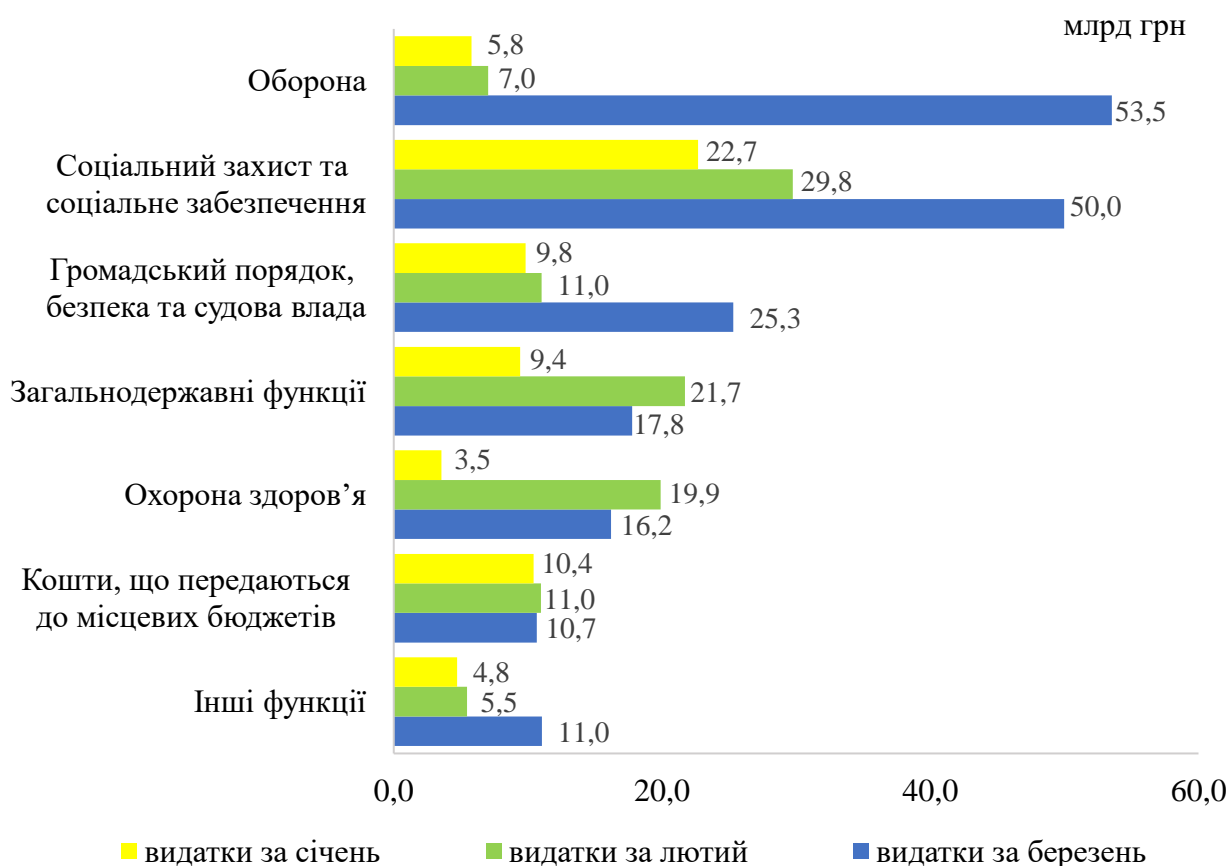
У березні 2022 року найбільше видатків загального фонду державного бюджету спрямовано на:

- оборону – 53,5 млрд грн, або в 4,2 раза більше, порівняно з видатками, проведеними у січні – лютому цього року разом;

- соціальний захист і соціальне забезпечення – 50 млрд грн, що майже стільки ж (95,3 відс.), скільки проведено видатків у січні – лютому цього року разом;

- громадський порядок, безпеку та судову владу – 25,3 млрд грн, або в 1,2 раза більше, порівняно з видатками, проведеними у січні – лютому цього року разом.

Діаграма 8. У березні 2022 року видатки державного бюджету переважно спрямовувались на оборону та соціальний захист і соціальне забезпечення

До державного бюджету повернено кредитів у сумі 1,8 млрд грн, або 17,5 відс. плану на рік, надано кредитів з державного бюджету у сумі 3,8 млрд грн, або 16,2 відс. плану на рік. За бюджетними програмами головних розпорядників із реалізації інвестиційних проектів за рахунок коштів, залучених від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій, використано 946 млн грн, або 6 відс. плану на рік.

3.2. Внесені у лютому – березні 2022 року зміни до БКУ дали більше можливостей КМУ для проведення видатків на національну безпеку й оборону держави.

Законом України від 23.02.2022 № 2098 внесено зміни до розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення” БКУ, зокрема, визначено, що упродовж трьох місяців з дати набуття чинності цим законом:

1) не застосовуються норми БКУ щодо:

- обов'язковості погодження з Комітетом ВРУ з питань бюджету рішення КМУ про перерозподіл видатків бюджету і надання кредитів з бюджету (частина восьма статті 23);

- неперевищення резервного фонду бюджету одного відсотка обсягу видатків загального фонду відповідного бюджету (частина третя статті 24);

- строків прийняття та введення в дію законів України або їх окремих положень, які впливають на показники бюджету (частина третя статті 27);

- переліку випадків, у яких вносяться зміни до закону про Державний бюджет України (частина перша статті 52);

- необхідності внесення змін до Державного бюджету України у разі, якщо за результатами квартального звіту про виконання Державного бюджету України має місце недоотримання надходжень загального фонду Державного бюджету України більше ніж на 15 відсотків суми, передбаченої в розписі державного бюджету на відповідний період (частина друга статті 54);

- захищених видатків державного бюджету (стаття 55);

2) надано право КМУ:

- приймати рішення щодо скорочення видатків і кредитування державного бюджету та їх спрямування до резервного фонду державного бюджету з метою використання на потреби ЗСУ, інших військових формувань, правоохоронних та інших державних органів, залучених до виконання завдань щодо відсічі збройної агресії, забезпечення недоторканності державного кордону і захисту держави (за погодженням з Верховним Головнокомандувачем ЗСУ);

- приймати рішення щодо порядку застосування та розмірів державних соціальних стандартів і гарантій, враховуючи наявні фінансові ресурси державного та місцевих бюджетів і фондів загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування;

- визначати порядок виконання повноважень органами Казначейства на відповідній території України в особливому режимі.

Законом України від 15.03.2022 № 2134 внесено зміни до розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення” БКУ й інших законодавчих актів України, зокрема:

- 1) призупинено дію положень БКУ щодо:
  - обов'язковості погодження з Комітетом ВРУ з питань бюджету рішення КМУ про передачу бюджетних призначень (стаття 23);
  - дотримання термінів подання місячної і квартальної звітності про виконання державного бюджету (частина перша статті 59 та частина перша статті 60);
  - дотримання терміну подання річного звіту про виконання закону про державний бюджет (частина перша статті 61);
  - обов'язковості погодження з Комітетом ВРУ з питань бюджету рішень КМУ про розподіл і перерозподіл обсягів субвенцій та додаткових дотацій з державного бюджету місцевим бюджетам між місцевими бюджетами (частина шоста статті 108);
- 2) доповнено БКУ положенням щодо незастосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства, встановлених у пунктах 2 – 4 частини першої статті 117 БКУ, до розпорядників і одержувачів бюджетних коштів сектору національної безпеки й оборони, а також залучених до вирішення завдань забезпечення правового режиму воєнного стану.

3.3. КМУ приймає рішення для оперативного проведення видатків державного бюджету в умовах воєнного стану.

КМУ постановою від 13.03.2022 № 267 „Деякі питання затвердження фінансових документів та казначейського обслуговування в умовах воєнного стану” спростив на період воєнного часу порядок прийняття документів, необхідних для початку проведення видатків, зокрема:

- до кошторисів, планів асигнувань загального фонду бюджету, планів надання кредитів із загального фонду бюджету, планів спеціального фонду і штатних розписів та внесення змін до цих документів не застосовуються вимоги підпунктів 1, 2, 2¹ і 6 пункту 33 Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою КМУ від 28.02.2002 № 228, в частині погодження з Мінфіном;
- головні розпорядники коштів державного бюджету забезпечують внесення змін до паспортів бюджетних програм у місячний строк після внесення змін до розпису державного бюджету в установленому порядку;
- Казначейство за погодженням з Міністром фінансів України здійснює перерозподіл, наближення і фінансове забезпечення видатків на національну безпеку й оборону, заходи правового режиму воєнного стану, а також платежі за

видатками головних розпорядників коштів державного бюджету в межах затверджених для них у законі про державний бюджет бюджетних призначень з подальшим внесенням змін до розпису Державного бюджету України на 2022 рік, порядків використання бюджетних коштів та паспортів бюджетних програм в установленому порядку.

Крім того, у березні 2022 року КМУ видано сім⁴ постанов про внесення змін до Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою України в особливому режимі в умовах воєнного стану, затвердженого постановою КМУ від 09.06.2021 № 590, зокрема щодо:

- розширення переліку видатків державного бюджету, за якими відкриття асигнувань із загального фонду державного бюджету і проведення платежів є пріоритетними;

- внесення змін до порядку розрахунково-касового обслуговування розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів, інших клієнтів в особливому режимі (внесення інформації до бази даних Єдиного реєстру розпорядників бюджетних коштів і одержувачів бюджетних коштів, відкриття рахунків, реєстрація бюджетних зобов'язань, проведення платежів, які містять відомості, що становлять державну таємницю).

3.4. У березні КМУ скористався правом приймати рішення про скорочення видатків і обсягів кредитування на 2022 рік за бюджетними програмами головних розпорядників та їх спрямування до резервного фонду державного бюджету для подальшого використання на підвищення обороноздатності держави.

КМУ прийнято чотири постанови (від 03.03.2022 № 193, від 04.03.2022 № 199, від 08.03.2022 № 231, від 10.03.2022 № 245) про скорочення видатків головних розпорядників і, відповідно, збільшення обсягу видатків за програмою 3511030 „Резервний фонд” на загальну суму 90,8 млрд гривень. Зокрема, скорочено видатки, передбачені:

- Мінінфраструктури в загальному фонді державного бюджету за програмами 3101270 „Оновлення рухомого складу для перевезення пасажирів та модернізація залізничної інфраструктури для розвитку пасажирських перевезень”, 3101170 „Будівництво залізнично-автомобільного мостового переходу через р. Дніпро у м. Києві (з підходами) на залізничній ділянці Київ-Московський-Дарниця” і 3101700 „Гарантування безпеки польотів у повітряному просторі України в період з 14 лютого 2022 р. до врегулювання зовнішньополітичних загроз” на суму 18 млрд грн (постанова КМУ від 03.03.2022 № 193);

---

⁴ Постанови КМУ від 04.03.2022 № 188, від 06.03.2022 № 210, від 10.03.2022 № 240, від 17.03.2022 № 308, від 19.03.2022 № 322, від 21.03.2022 № 346 і від 29.03.2022 № 381.

- у загальному фонді державного бюджету за програмами 3511210 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій”, 2761070 „Державний фонд регіонального розвитку”, 1201300 „Реконструкція, модернізація та відновлення меліоративних систем”, 1201250 „Компенсація фінансових зобов'язань за кредитними та лізинговими договорами у галузі машинобудування”, 3121130 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію інфраструктурних проектів та розвиток об'єктів соціально-культурної сфери” на суму 21,9 млрд грн (постанова КМУ від 04.03.2022 № 199);

- за 177 бюджетними програмами 65-ти головних розпорядників бюджетних коштів на суму 50,9 млрд грн, із них видатки на надання трансфертів місцевим бюджетам за 21 бюджетною програмою 9-ти головних розпорядників бюджетних коштів на суму 11,6 млрд грн (постанова КМУ від 10.03.2022 № 245), у тому числі за бюджетними програмами:

Міністерства освіти і науки України – на 8,1 млрд грн, з яких на субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на 4,3 млрд грн;

Мінінфраструктури – на 7,3 млрд грн, з яких на фінансове забезпечення заходів з розвитку аеропортної інфраструктури на 3,6 млрд грн;

Мінрегіону – на 6,5 млрд грн, з яких видатки розвитку на субвенції місцевим бюджетам на 2,8 млрд грн, функціонування Фонду енергоефективності – на 2,6 млрд грн, реалізацію Загальнодержавної цільової соціальної програми „Питна вода України” на 2022 – 2026 роки – на 1 млрд грн;

Міністерства культури та інформаційної політики України – на 5,4 млрд грн, з яких на Фонд розвитку закладів загальнодержавного значення, в тому числі їх будівництво, на 1,8 млрд грн;

Міністерства аграрної політики та продовольства України – на 4,5 млрд грн, з яких на фінансову підтримку сільгосптоваровиробників на 4,4 млрд грн;

Мінекономіки – на 3,8 млрд грн, з яких на державні капітальні вкладення на розроблення та реалізацію державних інвестиційних проектів на 3,2 млрд грн;

Господарсько-фінансового департаменту Секретаріату КМУ – 2,2 млрд грн, із них на державну підтримку кінематографії 1,5 млрд гривень.

Довідково: КМУ постановою від 01.04.2022 № 401 скоротив видатки за бюджетними програмами головних розпорядників ще на 73,3 млрд грн і спрямував ці кошти до резервного фонду державного бюджету. З урахуванням цієї постанови, за рішеннями КМУ за бюджетними програмами головних розпорядників скорочено видатків на 164,2 млрд грн, які спрямовані до резервного фонду державного бюджету.

3.5. У січні – березні 2022 року КМУ прийняв рішення про виділення коштів із резервного фонду державного бюджету на суму 94 млрд грн, із них у березні – 72,3 млрд грн для забезпечення обороноздатності держави і надання матеріальної допомоги окремим категоріям громадян в умовах воєнного стану.

Відповідно до указів Президента України від 24.02.2022 № 64 „Про введення воєнного стану в Україні” і № 69 „Про загальну мобілізацію”, пункту 22 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення” БКУ Уряд постановою від 01.03.2022 № 175 „Тимчасовий порядок виділення та використання коштів з резервного фонду бюджету в умовах воєнного стану” (набрала чинності з 2 березня та застосовується з 24 лютого 2022 року):

- зупинив до припинення чи скасування воєнного стану дію Порядку використання коштів резервного фонду бюджету, затвердженого постановою КМУ від 29.03.2002 № 415;

- встановив, що Казначейство здійснює фінансове забезпечення видатків та платежі з резервного фонду державного бюджету за погодженням з Міністром фінансів України з подальшим внесенням змін до розпису Державного бюджету України на 2022 рік в установленому порядку;

- визначив, що залишки невикористаних коштів резервного фонду державного бюджету, виділених за рішеннями КМУ, можуть головними розпорядниками коштів державного бюджету у 2022 році спрямовуватися на відновлення обсягу видатків резервного фонду державного бюджету, передбачених за програмою 3511030 „Резервний фонд”, шляхом внесення Мінфіном або, як виняток, Казначейством за погодженням з Мінфіном змін до розпису Державного бюджету України на 2022 рік;

- встановив, що погодження з Верховним Головнокомандувачем ЗСУ прийнятого відповідно до пункту 22 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення” БКУ рішення КМУ щодо скорочення для головного розпорядника (головних розпорядників) бюджетних коштів видатків і кредитування державного бюджету та їх спрямування до резервного фонду державного бюджету забезпечується головним розпорядником бюджетних коштів, визначеним у відповідному рішенні КМУ;

- встановив, що до припинення чи скасування воєнного стану пункт 15¹ постанови КМУ від 22.07.2020 № 641 „Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2” не застосовується під час використання коштів, виділених з резервного фонду бюджету відповідно до пункту 22 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення” БКУ.

КМУ розпорядженнями від 22.03.2022 № 238-р і від 29.03.2022 № 252-р виділив із резервного фонду державного бюджету МВС 26,8 млрд грн, у тому числі для:

- здійснення виплати додаткової винагороди військовослужбовцям, особам рядового та начальницького складу, поліцейським, а також забезпечення належної оплати праці особовому складу і працівникам органів системи МВС – 25,8 млрд грн;

- забезпечення харчування військовослужбовців Національної гвардії України та Державної прикордонної служби України – 1 млрд гривень.

КМУ рішеннями від 08.03.2022 № 231, від 11.03.2022 № 211 і від 21.03.2022 № 234-р виділив із резервного фонду державного бюджету Міноборони 13 млрд 996 млн грн, у тому числі на:

- закупівлю озброєння та військової техніки для потреб ЗСУ – 10 млрд грн;
- забезпечення харчування військовослужбовців ЗСУ – 3 млрд 926 млн грн;
- придбання одноразових гранатометів, зокрема з метою забезпечення охорони підприємств оборонно-промислового комплексу, – 70 млн гривень.

КМУ постановою від 04.03.2022 № 199 виділив із резервного фонду державного бюджету Мінекономіки 21,5 млрд грн для надання застрахованим особам одноразової матеріальної допомоги у зв'язку із втратою частини заробітної плати (доходу), робота (економічна діяльність) яких тимчасово зупинена внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні.

КМУ постановою від 20.03.2022 № 332 виділив із резервного фонду державного бюджету Мінсоцполітики 10 млрд грн для виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам.

3.6. Видатків загального фонду державного бюджету проведено менше плану на січень – березень на 167,7 млрд грн, або 32 відсотка. За рахунок непроведених у січні – березні видатків у КМУ є можливості для скорочення бюджетних призначень за окремими бюджетними програмами деяких головних розпорядників і подальшого їх спрямування на забезпечення безпеки й обороноздатності держави. Враховуючи найбільший обсяг непроведених видатків за бюджетними програмами Міноборони і МВС, такі можливості є обмеженими.

У помісячному розписі асигнувань загального фонду державного бюджету (за винятком надання кредитів із державного бюджету) у січні – березні передбачено виконання 388-ти бюджетних програм (без урахування видатків на міжбюджетні трансферти, обслуговування боргу, виплати за державними деривативами і

видатків, які розподіляються КМУ між бюджетними програмами головних розпорядників, зокрема 3511030 „Резервний фонд”) на суму 438,4 млрд гривень.

Для виконання цих бюджетних програм Казначейством відкрито асигнувань на 3,4 млрд грн, або 0,8 відс., менше плану.

Головними розпорядниками не розподілено 82,9 млрд грн, або 16,3 відс. відкритих Казначейством асигнувань, із них:

- 52,6 млрд грн за бюджетними програмами МВС;
- 25 млрд грн – Міноборони.

Розпорядники й одержувачі бюджетних коштів не використали 67,9 млрд грн, або 16,0 відс. направлених відкритих асигнувань.

Заплановані на січень – березень видатки загального фонду:

- за 40-ка бюджетними програмами 21-го головного розпорядника бюджетних коштів на суму 4,8 млрд грн не здійснювалися;

- за однією бюджетною програмою для фінансового забезпечення виплати пенсій, надбавок і підвищень до пенсій та дефіциту коштів ПФУ на суму 50,2 млрд грн проведені у запланованих обсягах;

- за 347-ма бюджетними програмами менші плану на 149,4 млрд гривень.

Зокрема, в запланованих обсягах не проведені видатки за бюджетними програмами:

- Міноборони – на 63,2 млрд грн, або 49,1 відс.;
- МВС – на 62,4 млрд грн, або 66,1 відс.;
- Мінінфраструктури – на 9,1 млрд грн, або 62,5 відс.;
- Міністерства охорони здоров’я України – на 4,4 млрд грн, або 10 відс.;
- Мінсоцполітики – на 3,7 млрд грн, або 4,5 відсотка.

3.7. За рахунок наявних ресурсів державних фондів, утворених відповідно до статей 24² – 24⁴ БКУ, проведено видатків на суму 6,8 млрд грн, або 7,5 відс. плану на рік.

До державного дорожнього фонду, утвореного відповідно до статті 24² БКУ, надійшло 12,4 млрд грн, або 13,5 відс. плану на рік, при цьому у січні – лютому – 11,8 млрд грн, або 12,9 відс. плану на рік, у березні – 0,6 млрд грн, або 0,6 відс. плану на рік.

За рахунок коштів цього фонду проведено видатків і надано кредитів на суму 6,7 млрд грн, або 7,3 відс. плану на рік, при цьому у січні – лютому – на 5,6 млрд грн, або 6 відс. плану на рік, у березні – на 1,2 млрд грн, або 1,3 відс.

плану на рік. Проведення видатків і надання кредитів переважно відбувалося за п'ятьма бюджетними програмами Укравтодору. У березні розпочато реалізацію бюджетної програми Мінінфраструктури із забезпечення експлуатаційно-безпечного стану судноплавних шлюзів на суму 5,2 млн грн, або 0,8 відс. плану на рік.

До Державного фонду поводження з радіоактивними відходами, утвореного відповідно до статті 24³ БКУ, у лютому надійшло 309 млн грн, або 28,4 відс. плану на рік. За рахунок коштів цього фонду за бюджетною програмою Міндовкілля для Державного агентства України з управління зоною відчуження на виконання робіт у сфері поводження з радіоактивними відходами неядерного циклу, будівництво комплексу „Вектор” і експлуатацію його об'єктів у березні проведено видатків у сумі 29 млн грн, або 2,7 відс. плану на рік.

До Державного фонду водного господарства, утвореного відповідно до статті 24⁴ БКУ, надійшло 36 млн грн, або 24,5 відс. плану на рік, при цьому у січні – лютому – 35,2 млн грн, або 23,8 відс. плану на рік, у березні – 0,8 млн грн, або 0,5 відс. плану на рік. За рахунок коштів цього фонду видатки за бюджетними програмами Міндовкілля для Державного агентства водних ресурсів України не здійснювалися.

3.8. За бюджетними програмами з реалізації інвестиційних проєктів за рахунок кредитів (позик), що залучаються державою від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій, проведено видатків і надано кредитів на суму 1,2 млрд грн, або 1,2 відс. плану на рік, із них у березні – на 0,7 млрд грн, або 0,8 відс. плану на рік.

Законом України від 15.03.2022 № 2135 „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2022 рік” внесено, зокрема, зміни до додатка № 8 „Перелік кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду Державного бюджету України на 2022 рік від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проєктів” і збільшено обсяг залучення кредитів (позик) у 2022 році на 67,6 млрд грн до 93,1 млрд грн за рахунок офіційної кредитної підтримки Урядом Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії обороноздатності ЗСУ. Кредитні кошти передбачено спрямувати за бюджетною програмою Міноборони на розвиток, закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання.

У січні – березні проведено видатків і надано кредитів, зокрема за бюджетними програмами:

- Укравтодору на розвиток автомагістралей і реформу дорожнього сектору та розбудову дорожньої інфраструктури на українсько-польському кордоні – у

сумі 584 млн грн, або 10,6 відс. плану на рік, з них у березні – 237 млн грн, або 4,3 відс. плану на рік;

- Мінфіну на фінансування проєктів розвитку за рахунок коштів, залучених державою, – 176 млн грн, або 12,2 відс. плану на рік, із них у березні – 78 млн грн, або 5,4 відс. плану на рік;

- Мінрегіону на розвиток міської інфраструктури і заходи в секторі централізованого теплопостачання України, розвиток системи водопостачання та водовідведення в м. Миколаєві, реконструкцію і розвиток системи комунального водного господарства м. Чернівці та впровадження і координацію заходів проєктів, що реалізуються Міністерством, – 164 млн грн, або 7,1 відс. плану на рік, які надано у березні.

3.9. У січні – березні 2022 року 59,2 млрд грн, або 13,1 відс. усіх видатків державного бюджету, спрямовано ПФУ.

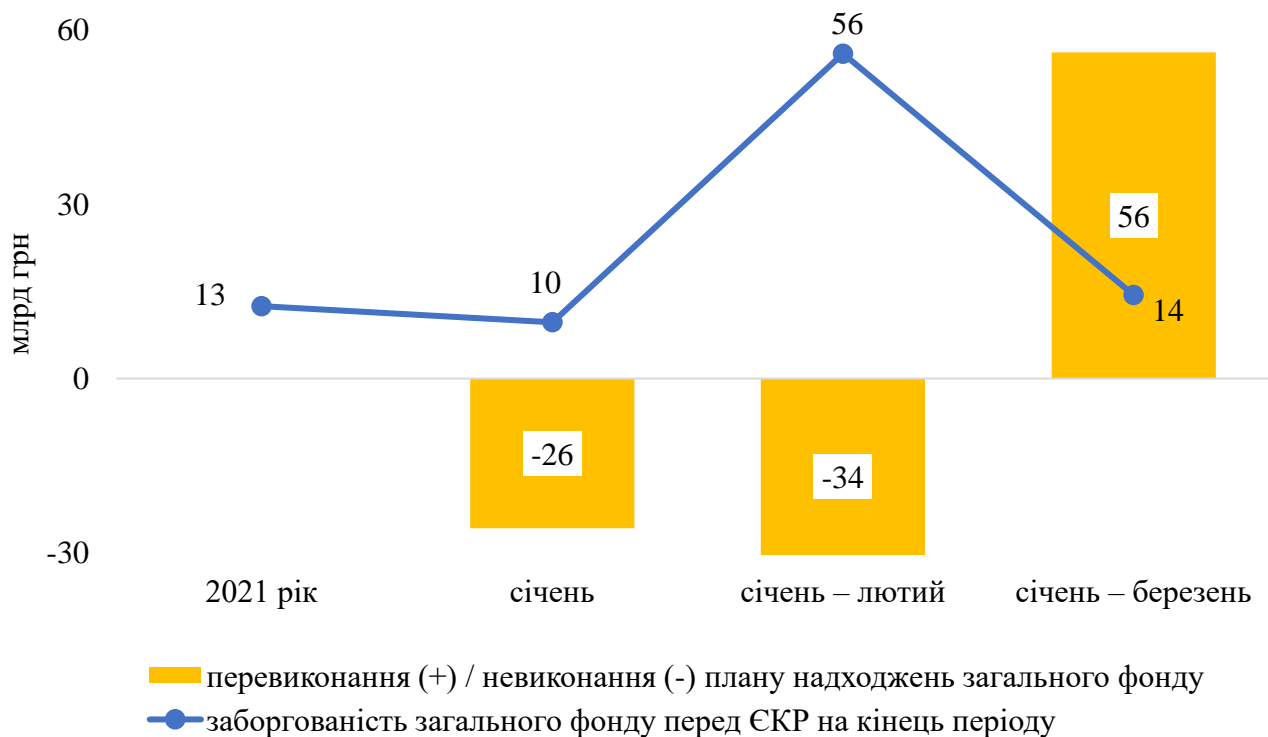
У січні ПФУ спрямовано 16,7 млрд грн, у лютому – 16,7 млрд грн, у березні – 25,8 млрд гривень. Збільшення видатків державного бюджету для ПФУ у березні пов'язано, зокрема, з проведенням індексації пенсій деяким категоріям громадян.

З початку року обсяг неповернених позик, наданих Казначейством за рахунок єдиного казначейського рахунка на покриття тимчасових касових розривів ПФУ для виплати пенсій і допомоги, збільшився на 18,3 млрд грн, або 26 відс., до 88,5 млрд гривень.

IV. Фінансування державного бюджету та борг

4.1. У першому кварталі 2022 року надходження загального фонду державного бюджету перевищили запланований на звітний період обсяг. При цьому зросли обсяги використання коштів ЄКР.

Діаграма 9. Перевиконання / невиконання плану надходжень загального фонду і заборгованість перед ЄКР у першому кварталі 2022 року (кумулятивно)

Надходження загального фонду державного бюджету в січні – березні цього року становили 454,6 млрд грн, що на 56,3 млрд грн, або 14,1 відс., більше плану на звітний період. План державних зовнішніх запозичень, доходів і коштів від повернення кредитів перевиконано загалом на 76,9 млрд грн, або 24,7 відсотка. Менше плану надійшло коштів від державних внутрішніх запозичень і приватизації державного майна загалом на 20,6 млрд грн, або 23,7 відсотка.

Крім надходжень для здійснення витрат загального фонду використовувались кошти ЄКР, заборгованість перед яким на 01.04.2022 становила 14,4 млрд грн, збільшилась із початку року на 1,9 млрд грн, або 15,0 відсотка.

4.2. Унаслідок менших від плану на звітний період обсягів видатків і надання кредитів при перевиконанні плану доходів і повернення кредитів, загальний фонд державного бюджету виконано з дефіцитом, що на 74,4 відс. менший запланованого на цей період. Спеціальний фонд виконано з профіцитом.

У першому кварталі цього року державний бюджет виконано з дефіцитом у сумі 56,1 млрд грн, або 21,9 відс. граничного обсягу на 2022 рік, збільшеного в березні⁵ після введення воєнного стану на 35,8 відс. до 256,4 млрд гривень. Загальний фонд виконано з дефіцитом у сумі 67,8 млрд грн, або 25,6 відс. плану на звітний період (265,1 млрд гривень).

Унаслідок здійснення видатків і надання кредитів у меншому обсязі, ніж отримано доходів і коштів від повернення кредитів, спеціальний фонд державного бюджету виконано з профіцитом у сумі 11,7 млрд грн при запланованому на рік дефіциті 96,1 млрд гривень.

Інформація про виконання державного бюджету в частині фінансування наведена в таблиці 4.

Таблиця 4

**Дефіцит / фінансування державного бюджету у
першому кварталі 2022 року, млрд грн**

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план на 2022 рік	виконано	відс. виконання	план на січень – березень	виконано	відс. виконання
	ДЕФИЦИТ (ряд. I – ряд. II) / ФІНАНСУВАННЯ (ряд. III – ряд. IV)	256	56	21,9	265	68	25,6
I.	Доходи і повернення кредитів	1 378	331	24,0	263	291	111,0
II.	Видатки і надання кредитів	1 634	387	23,7	528	359	68,1
III.	Фінансування в частині надходжень, всього	650	180	27,7	368	177	48,1
	<i>зокрема:</i>						
3.1.	Внутрішні запозичення	420	66	43,2	87	66	76,3
3.2.	Зовнішні запозичення	219	99	45,3	49	97	198,9
3.3.	Надходження від приватизації державного майна	8	0,3	3,7	0,4	0,3	67,8
3.4.	Фінансування за рахунок коштів ЄКР	–	14	–	233	14	6,1
IV.	Фінансування в частині витрат, всього	394	124	31,4	103	109	106,3
	<i>зокрема:</i>						
4.1.	Погашення внутрішнього боргу	321	87	27,2	87	87	99,7
4.2.	Погашення зовнішнього боргу	73	9	12,3	16	9	56,4
4.3.	Зміни обсягів бюджетних коштів (накопичення залишків бюджетних коштів)	–	28	–	–	13	–

⁵ Закон України від 15.03.2022 № 2135 „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2022 рік”.

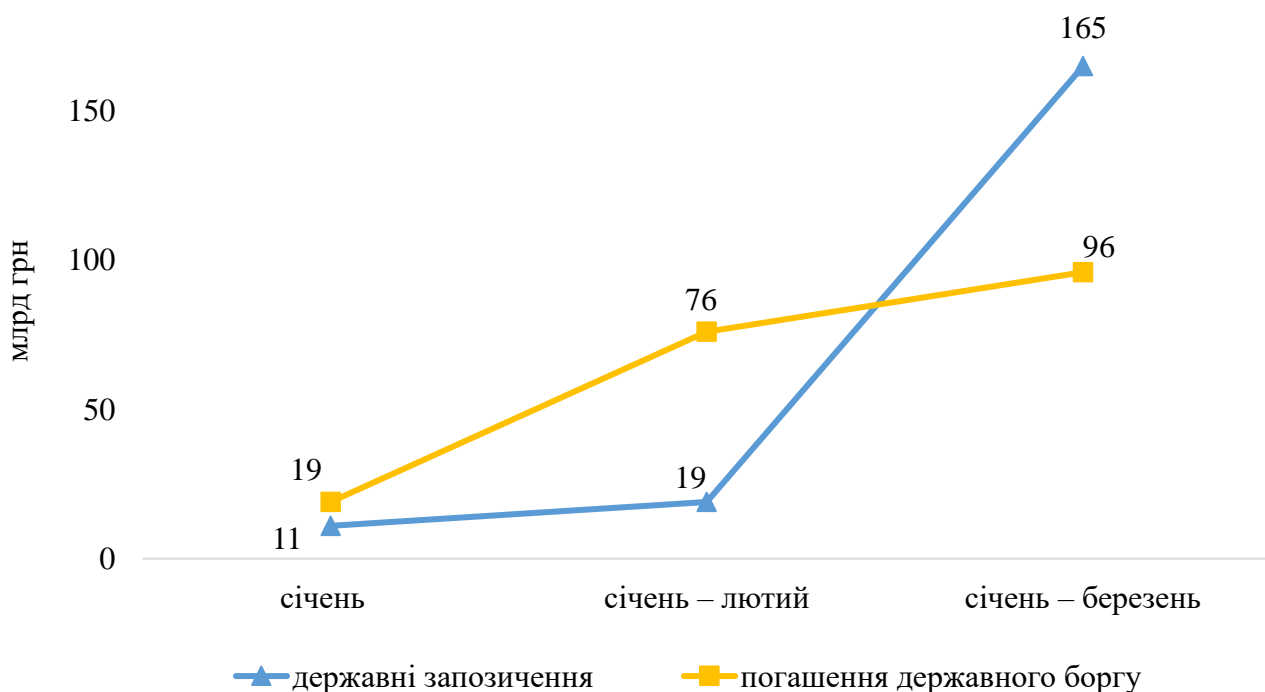
4.3. Надходження для фінансування державного бюджету з усіх джерел у першому кварталі цього року на 52,6 відс. менші плану на цей період. При цьому державні запозичення для погашення державного боргу і покриття дефіциту перевищили план і становили більше третини надходжень загального фонду у звітному періоді, а в березні – більше половини.

Надходження для фінансування державного бюджету становили 179,8 млрд грн, що на 199,9 млрд грн менше плану на звітний період. При цьому використано коштів ЄКР менше від запланованого на 218,4 млрд грн, або 93,9 відсотка.

Від державних запозичень отримано 165,3 млрд грн, що більше на 14,4 відс. плану на звітний період і на 38,0 відс. надходжень у відповідному періоді 2021 року. У результаті збільшилась частка державних запозичень у загальній сумі надходжень державного бюджету з 31,0 до 32,4 відсотка.

Обсяг надходжень від державних запозичень перевищив обсяг витрат на погашення зобов'язань на 72,0 відс., що спричинило збільшення державного боргу. При цьому запозичення до широкомасштабного вторгнення Росії менші обсягу погашення державного боргу.

Діаграма 10. Державні запозичення у першому кварталі 2022 року перевищили витрати на погашення зобов'язань (кумулятивно)

Унаслідок отримання коштів від зовнішніх кредиторів у зв'язку з широкомасштабним вторгненням Росії, державні запозичення до загального фонду перевищили план на звітний період на 20,4 відсотка. Частка державних

запозичень становила у січні – березні 35,8 відс. (зокрема зовнішні – 21,3 відс.) надходжень загального фонду, у березні – 58,3 відс. (зокрема зовнішні – 38,4 відсотка). При цьому безповоротна фінансова допомога – гранти (дарунки) від ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, що на перший квартал 2022 року не планувались, у зазначений період становили 0,8 відс. усіх ресурсів загального фонду державного бюджету.

До державного бюджету від приватизації державного майна надійшло 297 млн грн, що менше на 141 млн грн, або 32,2 відс., плану на звітний період і на 233 млн грн, або 43,9 відс., надходжень у відповідному періоді попереднього року.

4.3.1. Унаслідок значного зростання підтримки від міжнародних фінансових організацій і країн-партнерів, державні зовнішні запозичення у першому кварталі становили 60,0 відс. загального обсягу державних запозичень і перевищили план на звітний період.

Від зовнішніх кредиторів до державного бюджету отримано 99,2 млрд грн, що більше на 71,4 відс. плану на звітний період і на 91,2 відс. надходжень у відповідному періоді попереднього року.

Зовнішні запозичення до загального фонду становили 96,7 млрд грн, що на 98,9 відс. більше плану на звітний період, і отримані від:

- МВФ за програмою екстреної підтримки Rapid Financing Instrument (RFI)⁶ – 41,3 млрд грн;

- ЄІБ за проектами „Основний кредит для малих та середніх підприємств та компаній з середнім рівнем капіталізації” та „Основний кредит для аграрної галузі – Україна”⁷ – 21,1 млрд грн;

- ЄС за новим пакетом екстреної макрофінансової допомоги⁸ – 19,5 млрд грн;

---

⁶ Лист про наміри до директора – розпорядника МВФ про надання фінансової допомоги в рамках Інструменту швидкого фінансування (RFI) на суму, еквівалентну 1,0 млрд СПЗ (50 відс. квоти України).

⁷ У зв’язку з широкомасштабним вторгненням Росії та введенням воєнного стану в Україні, КМУ погодився з пропозицією ЄІБ щодо відмови від деяких умов фінансових угод і спрямування частини кредитних коштів, що мали залучатися до спеціального фонду, на фінансування загального фонду державного бюджету (постанова від 05.03.2022 № 196 „Питання реалізації спільних з Європейським інвестиційним банком проектів „Основний кредит для малих та середніх підприємств та компаній з середнім рівнем капіталізації” й „Основний кредит для аграрної галузі – Україна”).

⁸ Розпорядженням КМУ від 07.03.2022 № 205-р „Про залучення позики від Європейського Союзу” схвалено залучення позики від ЄС відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння і Кредитної Угоди щодо отримання макрофінансової допомоги у сумі до 1,2 млрд євро.

- МБРР за окремими проектами, зокрема позика на політику розвитку⁹, – 14,8 млрд гривень.

Відсоткові ставки за цими запозиченнями становлять 1 – 2 відс., кошти отримані передусім на довгостроковий період.

До спеціального фонду для реалізації інвестиційних проектів отримано 2,4 млрд грн, що на 73,6 відс. менше плану на звітний період, при цьому на 24,0 відс. більше, ніж у січні – березні попереднього року.

Найбільше залучено позик від:

- ЄІБ за Проектом „Основний кредит для малих та середніх підприємств та компаній з середнім рівнем капіталізації” – 962 млн грн;

- МБРР – 830 млн грн, зокрема за Проектом розвитку дорожньої галузі – 532 млн грн, Другим проектом з передачі електроенергії – 196 млн грн;

- Уряду Французької Республіки – 261 млн грн за проектами „Створення єдиної системи авіаційної безпеки та цивільного захисту в Україні” – 171 млн грн і „Державний інвестиційний проект закупівлі 20 катерів морської безпеки та охорони морських кордонів України” – 90 млн грн;

- Уряду Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії за Проектом із закупівлі наборів для проведення 4 мільйонів ПЛР досліджень – 231 млн гривень.

4.3.2. Надходження від державних внутрішніх запозичень майже на чверть менші плану на звітний період. Для безперебійного забезпечення фінансових потреб в умовах воєнного стану Урядом запроваджено новий інструмент залучення коштів на внутрішньому ринку – Військові облігації, які дозволено купувати НБУ.

З 01.03.2022 розпочато поетапний випуск Військових облігацій¹⁰ в обсязі до 400 млрд грн зі ставкою доходу 11 відс. річних, строком обігу до 15 років. Цей інвестиційний інструмент підтримки державного бюджету доступний для громадян, бізнесу й іноземних інвесторів.

НБУ рекомендовано купувати на первинному ринку Військові облігації у період дії воєнного стану¹¹. Для цього тимчасово зупинено дію частини другої

⁹ Розпорядженням КМУ від 02.03.2022 р. № 194-р „Питання спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку системного проекту „Додаткове фінансування позики на політику розвитку в умовах надзвичайної економічної ситуації” визнано доцільним залучення позики у сумі, що не перевищує 1,8 млрд євро.

¹⁰ Постанова КМУ від 25.02.2022 № 156 „Про випуск облігацій внутрішньої державної позики „Військові облігації”.

¹¹ Указ Президента України від 04.03.2022 № 104/2022 „Про фінансове забезпечення заходів правового режиму воєнного стану” і Постанова Правління НБУ від 08.03.2022 № 43 „Про

статті 15 БКУ, в якій передбачено, що джерелом фінансування бюджету не можуть бути емісійні кошти НБУ, і статті 54 Закону України „Про Національний банк України”, в якій заборонено надавати кредити державі, зокрема купувати на первинному ринку цінні папери, емітовані КМУ¹².

За інформацією, розміщеною на сайті НБУ, найбільший портфель Військових облігацій сконцентровано у банків – первинних дилерів, власниками цих облігацій стали понад 4 тисяч українців і представників українського бізнесу.

Від розміщення Військових облігацій у першому кварталі цього року отримано 49,7 млрд грн і 11,7 млн дол. США, які викуплені:

- юридичними особами – 48,4 млрд грн і 9,3 млн дол. США, зокрема НБУ – 20,0 млрд грн;
- фізичними особами – 1,2 млрд грн і 2,4 млн дол. США;
- нерезидентами – 56 млн гривень.

Загалом від розміщення ОВДП надійшло 66,2 млрд грн, що менше на 23,7 відс. плану на звітний період і на 44,2 відс. надходжень у відповідному періоді попереднього року.

Обсяг ОВДП, що перебувають в обігу, з початку року зменшився на 13,7 млрд грн, або 1,3 відс., – до 1 трлн 40,8 млрд гривень. Найбільше зменшився обсяг ОВДП у власності нерезидентів – на 17,7 млрд грн, або 19,3 відс., – до 73,7 млрд грн і їх частка у загальному обсязі ОВДП, що перебувають в обігу, з 8,7 до 7,1 відсотка. Водночас зріс обсяг ОВДП у власності фізичних осіб, однак їх частка у загальному обсязі ОВДП, що перебувають в обігу, не змінилась і становила 2,4 відсотка.

При цьому у березні унаслідок випуску Військових облігацій обсяг ОВДП, що перебувають в обігу, зріс на 30,4 млрд грн, або 3,0 відс., зокрема у власності НБУ – на 20,0 млрд грн, або 6,4 відсотка.

У першому кварталі цього року внутрішні запозичення здійснювалися здебільшого короткострокові – 53,0 відс. внутрішніх запозичень. Унаслідок випуску Військових облігацій, порівняно з відповідним періодом попереднього року, зросла частка довгострокових запозичень з 2,0 до 30,2 відс., що зменшить ризик рефінансування внутрішнього боргу.

здійснення купівлі облігацій внутрішньої державної позики „Військові облігації” у період дії воєнного стану”.

¹² Закон України від 03.03.2022 № 2118 „Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану”.

У січні – березні цього року, порівняно з відповідним періодом 2021 року, дещо зменшилась середньозважена дохідність ОВДП, номінованих у гривні, – з 11,2 до 11,1 відс., доларах США – з 3,8 до 3,6 відс. та євро – з 2,5 до 1,8 відсотка. Це сприятиме зменшенню видатків на обслуговування державного внутрішнього боргу у наступних бюджетних періодах.

Діаграма 11. Середньозважена дохідність розміщених на первинному ринку ОВДП у 2021 році та січні – березні 2022 року

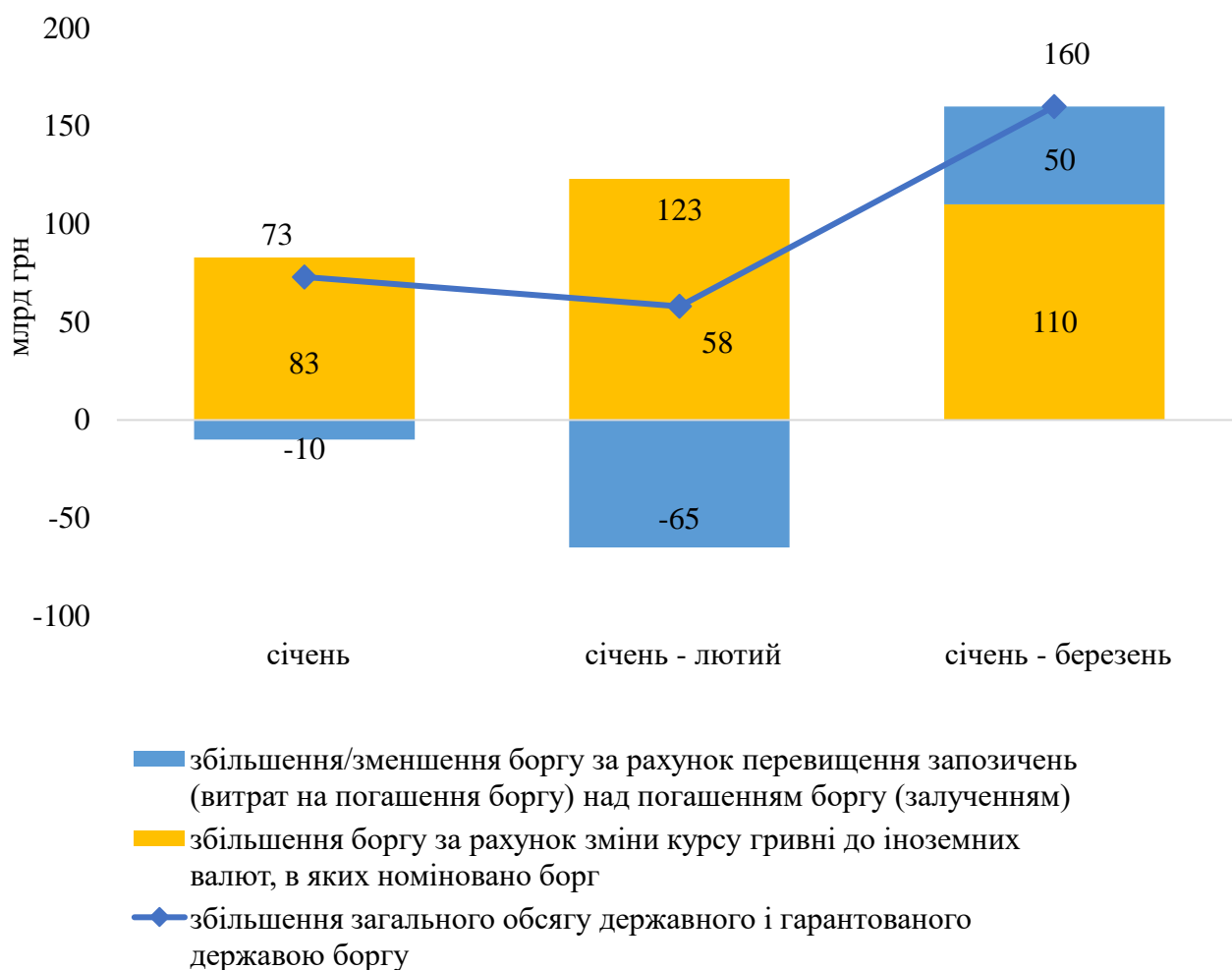

4.4. Унаслідок девальвації гривні до іноземних валют, в яких номіновано борг, і перевищення надходжень від запозичень над сумою витрат на погашення боргу, у першому кварталі збільшились боргові зобов'язання. Витрати державного бюджету на погашення й обслуговування державного і гарантованого державою боргу менші плану на звітний період і витрат у відповідному періоді попереднього року.

Загальний обсяг державного і гарантованого державою боргу збільшився на 6,0 відс. до 2 трлн 832,0 млрд грн, при цьому зріс зовнішній борг – на 11,0 відс. до 1 трлн 731,8 млрд грн і зменшився внутрішній – на 1,0 відс. до 1 трлн 100,2 млрд гривень.

За оцінкою Рахункової палати, девальвація гривні до іноземних валют, в яких номіновано борг, зокрема дол. США на 7,2 відс., євро – на 5,4 відс., спричинила збільшення боргу на 110 млрд грн, а перевищення надходжень від запозичень над витратами на погашення державного та гарантованого державою боргу – на 50 млрд гривень.

Діаграма 12. Зміна курсів валют у січні – березні 2022 року і перевищення запозичень над погашенням зобов'язань спричинили збільшення загального обсягу боргу (на кінець місяця, кумулятивно)

Унаслідок перевищення на 49,9 відс. зовнішніх запозичень над внутрішніми, частка боргу, номінованого в іноземній валюті, збільшилась з 63,2 до 65,2 відсотка.

Державний борг зріс на 161,5 млрд грн, або 6,8 відс., – до 2 трлн 524,2 млрд гривень. При цьому державний зовнішній борг збільшився на 173,4 млрд грн, або 13,3 відс., унаслідок перевищення зовнішніх запозичень над погашенням зовнішнього боргу і девальвації гривні. Державний внутрішній борг зменшився на 11,9 млрд грн, або 1,1 відс., за рахунок більших витрат на погашення внутрішнього боргу, ніж на внутрішні запозичення.

Витрати на погашення державного боргу на 10,0 відс. менші, ніж у відповідному періоді попереднього року, і становили 96,1 млрд грн, або 93,1 відс. плану на звітний період.

Гарантований державою борг зменшився на 1,5 млрд грн, або 0,5 відс., до 307,8 млрд грн, при цьому зовнішній борг – на 2,0 млрд грн, або 0,8 відсотка. Державні гарантії у звітному періоді надані для забезпечення часткового виконання боргових зобов'язань за портфелем кредитів банків-кредиторів ПАТ „МТБ БАНК”, АТ „АГРОПРОСПЕРІС БАНК”, ПАТ „БАНК ВОСТОК”, Акціонерний банк „Південний” і АТ АКБ „Львів”¹³ на загальну суму 1,2 млрд гривень.

Витрати державного бюджету на виконання боргових зобов'язань за кредитами, залученими під державні гарантії, у першому кварталі цього року становили 4,2 млрд грн, що на 46,0 відс. менше плану на звітний період за рахунок насамперед менших на 62,8 відс., ніж планувалося, виплат за запозиченнями Укравтодору.

Загалом витрати на погашення та обслуговування державного і гарантованого державою боргу у першому кварталі 2022 року становили 139,6 млрд грн, що менше на 8,5 відс. плану на звітний період і на 4,8 відс. витрат у відповідному періоді попереднього року. У результаті зменшилася частка цих витрат у витратах державного бюджету з 38,0 до 28,9 відсотка.

---

¹³ Постанови КМУ від 16.02.2022 № 133 і від 27.03.2022 № 374 „Про надання державних гарантій на портфельній основі у 2022 році”.

V. Міжбюджетні трансферти та місцеві бюджети

5.1. У січні – березні 2022 року видатків державного бюджету на надання трансфертів місцевим бюджетам проведено у сумі 35 млрд грн, або 20,9 відс. плану на рік. При цьому видатки загального фонду державного бюджету на надання трансфертів становили 32,1 млрд грн, або 98,7 відс. плану на січень – березень.

Видатки державного бюджету на надання трансфертів становили у:

- січні – лютому 24,3 млрд грн, або 12,5 відс. плану на рік;
- у березні 10,7 млрд грн, або 6,7 відс. плану на рік.

У звітному періоді трансферти спрямовано на:

- видатки закладів освіти й охорони здоров'я – 26,5 млрд грн, або 75,7 відс. загального обсягу наданих трансфертів;

- горизонтальне вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів – 4,1 млрд грн, або 11,7 відс.;

- будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання автодоріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах – 2,8 млрд грн, або 8,0 відс.;

- проведення розрахунків протягом опалювального періоду за комунальні послуги й енергоносії, які споживаються установами, організаціями, підприємствами, що утримуються за рахунок відповідних місцевих бюджетів, – 0,9 млрд грн, або 2,6 відс.;

- інші видатки – 0,7 млрд грн, або 2,0 відсотка.

При цьому у березні на видатки закладів освіти й охорони здоров'я спрямовано 8,7 млрд грн, або 81,2 відс. наданих у березні трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам, горизонтальне вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів – 1,4 млрд грн, або 13,1 відсотка.

У січні – березні цього року видатки державного бюджету на надання трансфертів місцевим бюджетам на 4,7 млрд грн, або 15,6 відс., більші, ніж у відповідному періоді попереднього року, зокрема на надання освітньої субвенції на 3,9 млрд грн, або 18,6 відсотка.

5.2. Змінами до БКУ дозволено в умовах воєнного стану спрямовувати залишки окремих субвенцій на забезпечення потреб територіальної оборони і підтримку населення.

Законом України від 15.03.2022 № 2134 внесено зміни до розділу IV „Прикінцеві та перехідні положення” БКУ й інших законодавчих актів України,

зокрема, встановлено, що як виняток з положень частини четвертої статті 103² і частини четвертої статті 103³ БКУ, а також пункту 11 розділу „Прикінцеві положення” Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік” залишки коштів 13-ти субвенцій, зокрема освітньої субвенції та субвенції на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами з державного бюджету місцевим бюджетам, збережених на рахунках місцевих бюджетів станом на 1 січня 2022 року, спрямовуються на:

- заходи територіальної оборони;
- задоволення продовольчих потреб цивільного населення;
- евакуацію/вивезення/переміщення цивільного населення із місцевості, де ведуться бойові дії, та небезпечних територій у безпечні місця;
- оплату інших заходів, спрямованих на підтримку цивільного населення в умовах воєнного стану.

КМУ постановою від 26.03.2022 № 365 внесено відповідні зміни до порядків і умов надання освітньої субвенції та субвенції на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, затверджених постановами КМУ від 14.01.2015 № 6 і від 14.02.2017 № 88.

На 1 січня 2022 року залишки коштів цих двох субвенцій становили 5,7 млрд грн і 0,2 млрд грн відповідно, за іншими 11-ма субвенціями – загалом 5,6 млрд гривень.

5.3. Для оперативного прийняття управлінських рішень у період воєнного стану КМУ розширив повноваження органів місцевого самоврядування і місцевих органів виконавчої влади.

Відповідно до Закону України від 03.03.2022 № 2118 „Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану” внесено зміни до підпункту 2 пункту 22 розділу IV „Прикінцеві та перехідні положення” БКУ, зокрема, встановлено, що в умовах воєнного стану КМУ може приймати рішення щодо особливостей формування та виконання місцевих бюджетів, діяльності учасників бюджетного процесу на відповідних територіях.

Для забезпечення безперебійного функціонування установ і закладів бюджетної сфери, комунальних підприємств та задоволення життєво необхідних потреб жителів територіальних громад у період воєнного стану, КМУ постановою від 11.03.2022 № 252 установив, що:

- 1) у разі утворення військових адміністрацій бюджетні повноваження здійснюють ці адміністрації відповідно до статті 15 Закону України „Про правовий режим воєнного стану”;

2) виконавчі комітети відповідних місцевих рад, місцеві державні адміністрації, військово-цивільні адміністрації або військові адміністрації:

- приймають за поданням місцевих фінансових органів рішення про внесення змін до рішень про місцеві бюджети (без ухвалення рішення відповідною місцевою радою);

- здійснюють передачу бюджетних призначень від одного головного розпорядника бюджетних коштів до іншого, перерозподіл видатків бюджету і надання кредитів з бюджету за бюджетними програмами, включаючи резервний фонд бюджету, додаткові дотації та субвенції, у межах загального обсягу бюджетних призначень головного розпорядника бюджетних коштів, а також збільшення видатків розвитку за рахунок зменшення інших видатків за бюджетною програмою (без погодження відповідною комісією місцевої ради);

- можуть приймати рішення про перерахування коштів із місцевого бюджету державному бюджету для здійснення заходів загальної мобілізації та з метою відсічі збройної російської агресії проти України і забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державної незалежності України, її територіальної цілісності;

- приймають рішення про передачу коштів між місцевими бюджетами без укладення договорів;

- здійснюють розподіл і перерозподіл обсягів трансфертів з державного та місцевих бюджетів між місцевими бюджетами.

3) на період воєнного стану перевірки Державною аудиторською службою України щодо виконання місцевих бюджетів не проводяться, а розпочаті перевірки зупиняються.

5.4. Доходи місцевих бюджетів у січні – березні 2022 року становили 126,5 млрд грн, або 22,6 відс. плану на рік, і збільшилися, порівняно з відповідним періодом попереднього року, на 14,6 млрд грн, або 13,1 відсотка.

Доходи місцевих бюджетів без трансфертів із державного бюджету, порівняно з січнем – березнем попереднього року, збільшилися на 9,9 млрд грн, або 12,2 відс., до 91,5 млрд грн, їх частка у загальному обсязі доходів зменшилася на 0,6 відс. пункту – до 72,3 відсотка.

При цьому доходи місцевих бюджетів без трансфертів із державного бюджету у січні – лютому цього року становили 64,7 млрд грн, або 16,8 плану на рік, у березні – 26,8 млрд грн, або 6,8 відс. плану на рік.

Відповідно до статті 28 Закону у 2022 році, як виняток з положень пункту 1 частини другої статті 29 і пункту 1 частини першої статті 64 БКУ, для сталого проходження опалювального періоду 2021/2022 років та забезпечення своєчасних

розрахунків за комунальні послуги й енергоносії надходження ПДФО до загального фонду бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад, крім бюджету територіальної громади міста Києва, збільшено на 4 відс. до 64 відс. з відповідним зменшенням нормативу зарахування цього податку до державного бюджету. У січні – березні надходження до місцевих бюджетів ПДФО становили 54,3 млрд грн і, порівняно з відповідним періодом попереднього року, зросли на 9,2 млрд грн, або 20,5 відсотка.

Крім того, порівняно з січнем – березнем попереднього року, зросли, зокрема, надходження:

- єдиного податку з фізичних осіб – на 1,8 млрд грн, або 22 відс, до 10,2 млрд грн;

- рентної плати за користування надрами загальнодержавного значення – на 1,2 млрд грн, або у два рази, до 2,3 млрд грн;

- податку на прибуток підприємств – на 0,5 млрд грн, або 15,6 відс., до 4 млрд гривень.

Водночас зменшилися, зокрема:

- надходження податку на майно – на 1,2 млрд грн, або 12,8 відс., до 8,2 млрд грн;

- власні надходження бюджетних установ – на 1 млрд грн, або 23,7 відс., до 3,2 млрд грн;

- надходження акцизного податку – на 0,8 млрд грн, або 21,3 відс., до 3 млрд гривень.

5.5. У січні – березні 2022 року видатки місцевих бюджетів проведені в сумі 101,2 млрд грн, або 17,6 відс. плану на рік, що більше, ніж у відповідному періоді попереднього року, на 8,4 млрд грн, або 9 відсотків. Частка видатків місцевих бюджетів без трансфертів до державного бюджету у видатках зведеного бюджету зменшилася на 4,5 відс. пункту – до 22,2 відсотка.

У січні – лютому цього року видатки місцевих бюджетів проведені в сумі 64,3 млрд грн, або 11,4 відс. плану на рік, у березні – 36,9 млрд грн, або 6,4 відс. плану на рік.

При цьому у березні найбільше видатків спрямовано на освіту у сумі 19,1 млрд грн, або 51,9 відс., житлово-комунальне господарство – 10,6 відс. і загальнодержавні функції – 9,5 відсотка.

У січні – березні, порівняно з відповідним періодом попереднього року, збільшилися видатки, зокрема, на:

- освіти – на 4,3 млрд грн, або 8,3 відс.;

- житлово-комунальне господарство – на 3,9 млрд грн, або 93,4 відс.;
- охорону здоров'я – на 0,9 млрд грн, або 17,2 відсотка.

Водночас зменшилися видатки на:

- економічну діяльність – на 1,1 млрд грн, або 13,7 відс.;
- охорону навколишнього природного середовища – на 41 млн грн, або 40,7 відсотка.

Поточні видатки проведено в сумі 97,6 млрд грн, або 96,5 відс. загального обсягу, капітальні – 3,6 млрд грн, або 3,5 відсотка. При цьому капітальні видатки, порівняно з відповідним періодом попереднього року, зменшилися на 3,4 млрд грн, із них у березні – на 3,3 млрд гривень.

Для забезпечення проведення захищених видатків загального фонду місцевих бюджетів з єдиного казначейського рахунка на покриття тимчасових касових розривів надано позик у сумі 383 млн грн, що на 46 млн грн, або 10,8 відс., більше, ніж у відповідному періоді попереднього року. На 1 квітня 2022 року заборгованість за наданими з початку року позиками становила 62 млн гривень.

У січні – березні 2022 року з місцевих бюджетів до державного бюджету перераховано трансфертів у сумі 2 млрд грн, або 17,4 відс. плану на рік, що менше, ніж у відповідному періоді попереднього року, на 32,9 відс., у тому числі до:

- загального фонду державного бюджету для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій реверсну дотацію в сумі 1,5 млрд грн, або 55,9 відс. плану на січень – березень і 14 відс. плану на рік (невиконання плану спричинено неперерахуванням Казначейством реверсної дотації до державного бюджету з територій місцевих бюджетів, на яких введено воєнний стан¹⁴);
- спеціального фонду державного бюджету субвенцію на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів у сумі 0,5 млрд грн, або 92,5 відс. плану на рік.

5.6. Станом на 01.04.2022 на депозитних рахунках в установах державних банків залишилися розміщені у січні – лютому цього року тимчасово вільні кошти місцевих бюджетів у сумі 3 млрд гривень. У березні такі кошти не розміщувалися.

У січні – лютому 2022 року органи місцевого самоврядування розмістили тимчасово вільні кошти місцевих бюджетів у сумі 7,3 млрд грн, із них 75,1 відс. – кошти загального фонду. Найбільше розміщено коштів місцевих бюджетів

---

¹⁴ Пункт 22 Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану, затвердженого постановою КМУ від 09.06.2021 № 590.

Дніпропетровської області – 1,3 млрд грн, або 18,4 відс. загального обсягу, Полтавської – 0,8 млрд грн, або 11,4 відс., Львівської – 0,6 млрд грн, або 8,5 відс., Житомирської – 0,6 млрд грн, або 8,4 відсотка.

Станом на 01.04.2022 до доходів місцевих бюджетів надійшло плати за розміщення тимчасово вільних коштів у сумі 49 млн гривень.

5.7. Місцевий борг зменшився з початку року на 0,7 млрд грн, або 2,3 відс., до 28 млрд грн, здебільшого за рахунок перевищення витрат на погашення боргу над обсягом запозичень.

У січні – березні внутрішній борг зменшився на 0,8 млрд грн, або 3 відс., до 24,6 млрд грн, з яких зобов'язання за середньостроковими позиками, що надавалися місцевим бюджетам упродовж 2009 – 2014 років з ЄКР, – 9 млрд гривень. Водночас зовнішній борг збільшився на 0,1 млрд грн, або 3 відс., до 3,4 млрд гривень.

Крім того, гарантовані обласними радами та територіальними громадами борги на 01.04.2022 становили 9,1 млрд грн, з них зовнішні – 7,6 млрд гривень.

У січні – лютому місцевий борг зменшився на 0,4 млрд грн, або 1,5 відс., до 28,3 млрд грн, при цьому внутрішній зменшився на 0,5 млрд грн, або 2,0 відс., до 24,9 млрд грн, зовнішній – збільшився на 0,1 млрд грн, або 2,6 відс., до 3,4 млрд гривень.

Пропозиції

Для усунення виявлених відхилень і порушень при виконанні Закону Рахункова палата вважає за доцільне рекомендувати Кабінетові Міністрів України:

- за результатами моніторингу виконання державного бюджету в наступних звітних періодах розглянути можливість внесення змін до Закону і переглянути обсяги окремих доходів з урахуванням змін до Податкового і Митного кодексів України щодо особливостей справляння податків і зборів в умовах воєнного стану;

- переглянути видатки за бюджетними програмами головних розпорядників коштів для спрямування їх на потреби національної безпеки й оборони держави;

- вжити заходів для залучення запланованих на 2022 рік надходжень для фінансування державного бюджету, зокрема державних запозичень для покриття дефіциту державного бюджету і погашення державного боргу;

- вжити всіх можливих заходів для залучення до державного бюджету безповоротної фінансової допомоги (грантів) для забезпечення потреб, спричинених широкомасштабним вторгненням Росії.

Голова Рахункової палати

Валерій ПАЦКАН